ACCESUL LA DOSARE pag. 8–9

Nr. 37 (395), 16 - 22 septembrie 1997

22

ANUL VIII

Constantin Ticu Dumitrescu

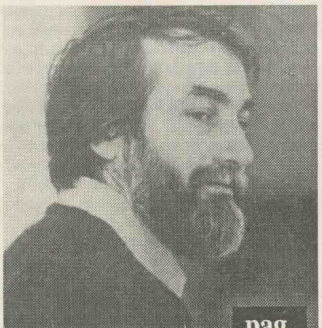

pag. 14–15

Regizorul ALEXA VISARION

Zoe Petre „Rumoarea“

pag. 11

Vladimir Tismăneanu despre şeful spionajului din RDG

pag. 5

1997 Florin Gabrea despre MEDIA

pag. 6

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Costurile unui şantaj politic

Nereguli de milioane de dolari la „Compania Naţională Petromin“, a căror responsabilitate revine conducerii Ministerului Transporturilor din 1990–1991. Averi fabuloase strînse de funcţionarii publici în provincie. Atribuirea ilegală de terenuri unor funcţionari publici şi demnitari. Nereguli financiare la Televiziunea Română, instituţie cu mari pierderi. Ajutoarele în valoare de un miliard de lei pentru sinistraţii din zona Munţilor Apuseni pe care Ministerul de Interne le-a împiedicat să ajungă la destinaţie. Vînzarea unui imobil din administrarea Regiei Protocolului de Stat printr-o hotărîre de guvern falsificată. Nedepunerea declaraţiilor de avere de către foştii demnitari publici.

Acestea erau doar o parte din neregulile aflate în obiectivul fostului şef al Corpului de Control al Guvernului: dosare urmărite cu o atenţie scrupuloasă şi pe care demiterea sa intempestivă le amînă inutil. Dacă nu cumva le pune deoparte, pentru încă cine ştie cîtă vreme. Costurile efective ale demiterii lui Valerian Stan sînt la fel de ridicate ca şi cele de imagine. Într-o ţară ce se răsfaţă luîndu-şi ca simbol mănăstirea din legenda meşterului Manole, care *„ziua se zidea, noaptea se surpa“*, într-o ţară care şi-a distrus instituţiile şi cîteva generaţii de elite şi a pierdut în bună parte cultul onestităţii şi obişnuinţa muncii, a întrerupe lucrul unei echipe pusă pe treabă înseamnă o risipă dublă: de eficienţă managerială şi de marketing politic, de imagine a întregii puteri.

Cine sînt cei care plătesc aceste costuri ridicate într-o perioadă de declamată austeritate?

– Primul ministru, Victor Ciorbea, pentru că *„el este cel care a decis“*. Ruperea coaliţiei, alegeri anticipate etc., din cauza cîtorva apartamente deţinute, poate, ilegal (situaţie ce se putea rezolva cu mijloace administrative, relativ facil, după clarificarea ei juridică), sînt ameninţări enorme, nejustificate şi fără acoperire. Mai ales cînd se ştie dorinţa reală a PD de a rămîne la guvernare, unde deţine ministere importante, în ciuda ameninţărilor ciclice pe care le proferează din cînd în cînd. În opoziţie, la această oră, PD ar trebui să înfrunte o competiţie acută cu celelalte partide născute din FSN-ul iniţial şi ocupînd acelaşi segment de stînga şi centru-stînga. Dar mai ales cu ApR cu care riscă să se identifice, prin mai multe elemente comune. Cedarea rapidă a premierului Ciorbea în faţa acestui şantaj politic i-a dat, pe drept sau nu, imaginea de om slab.

– PNŢCD, partidul cel mai important din Convenţie, care, de altfel, printr-o serie de gesturi de compromis şi tensiuni interne exhibate fără pudoare, nu s-a mai dovedit capabil să confirme tradiţia de verticalitate, chiar a rigidităţii morale: în fapt, o marcă de identitate, pe o tablă politică cu pioni mai mult sau mai puţin plini de pete. Membru PNŢCD, Valerian Stan se conforma, prin activitatea sa la guvern, prin onestitatea inflexibilă, chiar acestui comportament ideal de ţărănist. Numai că partidul său, neglijîndu-şi propriul electorat, s iluzionat că a avut în cazul lui o reacţie pragmatică. În fapt, ca şi premierul Ciorbea, PNŢCD-ul s-a arătat, în ochii opiniei publice, slab.

– Preşedinţia, care în această situaţie şi după spusele lui Valerian Stan la postul de televiziune Antena 1, *„nu şi-a exprimat un punct de vedere“*. Tăcerea ei ar putea fi *„nu tocmai curată“*, adică *„ar putea implica o complicitate“* în demiterea fostului şef al Corpului de Control al Guvernului. Este de amintit că Valerian Stan a condus doar vreme de o lună campania electorală pentru preşedinţie a lui Emil Constantinescu şi demisia sa foarte rapidă, pentru a nu-l expune pe candidatul său unor atacuri suplimentare (ca fost ofiţer CADA, Valerian Stan avea un proces), putea fi şi dovada unei adaptări mai dificile la respectiva echipă. Conflictul, vizibil doar acum, cu secretarul de stat Remus Opriş putea şi el avea rădăcini din perioada electorală, cînd acesta conducea campania Convenţiei. Tensiunile cele mai intense se nasc între cei ce lucrează împreună. Dar, evident, acestea sînt doar supoziţii.

– La nota de plată a acestei demiteri costisitoare va contribui, după opinia mea, chiar autorul ei: adică PD. Publicitatea imensă a cazului Valerian Stan i-a accentuat imaginea de partid cu lideri corupţi, cu toate că asupra unora dintre ei (cum este, de pildă, ministrul Apărării, Victor Babiuc) nu a planat niciodată o astfel de suspiciune. Prost moment pentru PD de a apărea în public cu o asemenea etichetă, cînd şi PDSR-ul, dar mai ales Alianţa pentru România fac mare risipă de demagogie pe tema moralei. Petre Roman va plăti acest gest şi la cursa prezidenţială din anul 2000, cînd oamenii anului 1990 (Iliescu şi Roman) au destule şanse să iasă din competiţia reală. Avantajat de penumbra opoziţiei, unde amintirile mai rele se vor estompa, Teodor Meleşcanu pare de pe acum singurul contracandidat serios al lui Emil Constantinescu în cursa pentru Cotroceni.

Doar o lege a dosarelor mai poate aduce surprize în jocurile politice, gata făcute, numai că actuala putere nu prea arată tragere de inimă nici pentru ea.

Cît despre Valerian Stan, dacă va mai intra o dată din spaţiul civic în cel politic, i-aş recomanda să fie mai atent la context. Atemporalitatea în care lucra şi pe care şi-a recunoscut-o cînd a trimis spre noul procuror general sesizări referitoare la liderii PD, chiar înainte de Convenţia lor Naţională, arată o evidentă stîngăcie în relaţiile publice. N-ar fi fost mai incorect să ţin aceste dosare pînă înaintea alegerilor ori pînă cînd PD-ul ar ieşi de la guvernare şi doar atunci să le scot la lumină? ne-ar putea însă întreba fostul şef al Corpului de Control al Guvernului.

La această întrebare, într-adevăr, nu ştiu de fapt ce i-am putea răspunde.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL • ANUL VIII • 16 pagini • 1.200 lei

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

NOILE PREŢURI ALE ABONAMENTELOR

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuti politici şi veterani de război:

- Numai **9.500 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere **39%**);
- Numai **7.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere **55%**).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **11.500 lei** pe 3 luni (reducere **26%**), cu expediere la domiciliu;
- **9.500 lei** pe 3 luni (reducere **39%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti*, Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti*, cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

MĂRIRILE DE PREŢ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

Stimată doamnă redactor-şef,

Revista *„22"* a publicat, în nr. 32 (390)/12–24.08.'97, scrisoarea noastră „Analiza spectrală a celor ce îi întorc spatele domnului Constantinescu", iar numărul următor a găzduit o replică din partea *Direcţiei relaţii publice a Armatei*. Precizăm că nu dorim nici un fel de polemică asupra chestiunilor abordate în acea scrisoare; de altfel, în textul nostru nu făceam referire la vreo persoană anume, dar din lectura lui se vedea clar că el se referea – totuşi – *la persoane şi nu la instituţii*.

Replica din nr. 33 a plecat de la o afirmaţie a noastră mai curînd marginală relativă la una din opiniile d-lui M. Mihăieş (v. *România literară* nr. 28/1997), care a servit autorului colectiv (sau anonim) al acestei replici ca pretext spre a ne pune în seamă intenţii pe care nu le-am avut. Cel mai grav este faptul că, în însuşi alineatul introductiv, se pretinde că am afirmat subordonarea armatei şi bisericii de către comunism, în timp ce noi ne refeream la armată şi la *serviciile secrete*; este o dovadă clară de *rea-credinţă*. Pe de altă parte, noi nu punem nicidecum la îndoială prestigiul Armatei Române (de exemplu, în anii Regatului), ca instituţie fundamentală a Statului. Afirmaţia că I. Iliescu şi-a atras armata (şi alte instituţii) *aparţine d-lui Mihăieş, şi nu nouă*. Ceea ce sugeram era controlul politic al Armatei de către p.c.r. în anii dictaturii ceauşiste, cu o anume prelungire în momentul preluării puterii la 22.XII.'89, în cam acelaşi sens cu opinia d-lui M. Mihăieş. Ideea că (eventual) relaţia ar fi putut fi şi inversă era mai mult un joc de cuvinte, făcînd totuşi trimitere şi la confuzia din zilele tulburi ale sfîrşitului lui decembrie '89, şi am vrea să vedem pe acei analişti sau istorici care ar putea astăzi să explice clar cine şi ce roluri au avut atunci, dar şi în lunile care au urmat. Ştim că acum Armata Română se bucură de respectul imensei majorităţi a poporului, eforturile ofiţerilor şi militarilor noştri spre alinierea la standardele NATO sînt şi ele demne de toată stima. Dar vom avea totală încredere în Armată doar atunci cînd *ea însăşi* îşi va clarifica şi îşi va face publice *rolul şi răspunderile în evenimentele dintre 16–25 decembrie 1989* (la Timişoara, Bucureşti, Cluj, Sibiu etc.).

În replica din nr. 33 al revistei *„22"* se insistă asupra actualului statut al Armatei din punct de vedere constituţional. Aşa cum arătam mai sus, noi am avut în vedere mai ales *situaţia pre-decembristă*, cînd atît Armata, cît şi Şcoala, precum şi tot ce mişca în această ţară erau conduse de aceeaşi pereche de analfabeţi. Cît despre insinuarea de la punctul 6, după care am fi lansat ideea că *„Armata i-ar fi întors spatele Preşedintelui ţării"*, aceasta nu poate fi caracterizată decît ca o nouă *dovadă de rea-credinţă*. Nu există nici cea mai vagă sugestie de acest gen în textul nostru! Oricare cititor atent şi bine intenţionat o poate constata. Noi sîntem oameni ai şcolii. Dacă autorii ar fi susţinut ca învăţămîntul a avut, în regimul totalitar, păcate similare cu cele ale Armatei, ar fi fost mult mai aproape de adevăr şi nu am fi avut nici o obiecţie.

În concluzie, apreciem replica DRPA ca fiind cam fără obiect. Am fi aşteptat – mai curînd – o luare de poziţie din partea d-lui M. Mihăieş. Sperăm, totuşi, să nu primim şi o replică din partea Securităţii, în care să se susţină „patriotismul" acestei instituţii şi modul în care noi am calomniat-o...

Cu tot respectul şi deosebită apreciere pentru ţinuta pe care revista *„22"* şi-o menţine,

Prof. dr. Adrian Corduneanu,
Conf. dr. Alexandru Cărăuşu
Universitatea Tehnică „Gh. Asachi" – Iaşi,
27 august 1997

Doamna Zoe Petre cheamă la răbdare reciprocă, delicateţe, civitate, empatie şi tact în problemele inscripţionării plurilingve a străzilor şi localităţilor, dar nu fără a arăta cît de justificate sînt, în plan psihosociologic, animozităţile stîrnite de ordonanţa cu pricina şi nu fără a îndemna, în final, la mai puţină precipitare în executarea ei (*„22"* nr. 33, p. 5). Cu toată stima pentru bogăţia ideatică a textului, cititorul constată cu stupoare că, în fond, mesajul doamnei consilier prezidenţial se identifică cu acela al ministrului Dejeu, care a vizitat unele oraşe ale Transilvaniei pentru a întîrzia executarea Ordonanţei de urgenţă (!) emise de guvernul al cărui membru este.

Doamna Zoe Petre are o netăinuită empatie pentru maghiarii care prin inscripţionarea în limba lor vor să-şi afirme *„calitatea lor de stăpîni primordiali ai spaţiului de dincolo de păduri"* şi *„împing către o febrilitate a acestei reconquiste simbolice"*. Ca unul pe care chestiunea îl priveşte direct şi personal, nu mă consider un favorizat al empatiei domniei sale. Refuz ideea potrivit căreia valoarea sentimentală a unui toponim s-ar lega de *„exerĉitarea puterii asupra locului astfel denumit"*. O fi acesta sentimentul acelor majoritari care se opun introducerii inscripţiilor plurilingve, dar nu şi al meu şi al majorităţii covîrşitoare a conaţionalilor mei. Cetăţeanul minoritar foloseşte toponime maghiare, germane sau săseşti, pur şi simplu pentru că acestea îi sînt proprii şi prin folosirea lor el îşi exprimă un ataşament firesc faţă de locul unde este acasă. Îndeplinirea dreptului firesc de a denumi locul în limba sa este o condiţie a integrării oricărui minoritar în societatea românească, frustrarea sa de exercitarea acestui drept reducîndu-i şansa de a se putea identifica sentimental cu România, al cărui cetăţean este şi vrea să rămînă.

Ideea doamnei Zoe Petre privind mobilizarea unor specialişti în toponimie istorică este un reflex caracteristic puterii politice paternaliste. Într-o societate funcţională, democratică, cetăţenilor nu trebuie să li se spună „ştiinţific", „de sus în jos" cum să denumească străzile şi localităţile unde ei habitează de secole, ci ar trebui să fie absolut normal ca „sus" să se reconfirme denumirile consacrate de tradiţie şi de consensul celor în cauză, interzise sau doar tolerate în trecut, aprobate, în principiu, de binevenita ordonanţă a guvernului.

Nomen-rosae – numele trandafirului. Metafora cu care începe şi se termină articolul doamnei Zoe Petre şchioapătă. Prin faptul că românul îi spune „rosei" latine trandafir nu înseamnă nicidecum că românii ar fi pus stăpînire pe floarea florilor, aceasta devenind posesia lor exclusivă, doar că şi ei o simt ca pe a lor şi ţin la ea nu mai puţin decît, de exemplu, maghiarii care îi spun *„rózsa"*. Prin analogie, spunînd oraşului Leipzig *Lipsca*, românii nu declară mai mult decît că acest oraş saxon le-a fost, cîndva, în vremuri bune, familiar. Abandonarea mai recentă a acestui toponim tradiţional este o pierdere pentru spiritualitatea românească. De asemenea, a scrie în presă *Szeged*, deşi românul are un toponim propriu pentru denumirea oraşului în care se va deschide în curînd un consulat românesc, Seghedin, este o trădare culturală. În aceeaşi ordine de idei, consider o cedare dureroasă şi, în fond, gratuită aderarea slugarnică la folosirea toponimului Beijing – din considerente politice care nu au nimic comun cu fiinţa vie atît de dragă nouă, civililor, limba română. Mai lipseşte rebotezarea oficială, „de sus în jos", a cîinelui şi a rasei pekineze în „beijinghezi"!

După ce ordonanţa guvernamentală a repus în libertate un drept firesc, de care o parte a societăţii româneşti fusese lipsită, politizarea inscripţionării plurilingve este contraproductivă. În loc de a contribui la rezolvarea problemei în spiritul normalităţii contemporane, ea o remite la instanţe emoţionale depăşite de istoria modernă a Europei.

Plecînd spre Vest cu maşina, vedem în Ungaria localităţi inscripţionate în limbile maghiară şi română, care nu-i deranjează pe cetăţenii majoritari ai ţării vecine. Normal. Continuînd călătoria în aceeaşi direcţie, peste următoarea graniţă, ne primesc inscripţii germano-maghiare. Le-a măzgălit vreun „patriot" austriac? Îmi amintesc cu plăcere de o inscripţie în limba sîrbă văzută în Germania. Şi mai la Vest, la Londra, străzile locuite de un număr considerabil de chinezi (nu ştiu dacă legiuitorul a fixat un procent-limită) sînt inscripţionate şi cu ideograme chinezeşti. Or fi englezii mai conservatori decît popoarele Europei continentale, dar, după cîte mi-am putut da seama, această soluţie li se pare absolut firească.

Încotro, România? Spre Vest sau spre autoritarismul de tip „beijinghez"?

Francisc László
Cluj, 26 august

Scrisoare deschisă
Dragă Gabriela Adameşteanu,

Nu este pentru nimeni vreun secret că în paginile de cultură ale revistei pe care o păstoreşti, muzica este un prea mare lux pentru intelectualul român spre a-şi găsi locul cuvenit. E o racilă veche şi cam generală care nu se rezolvă cu una sau cu două (suite).

Mai recent remarc încă o stricare a „feţei" revistei (nr. 34/392,26 august–1 sept. 1997, pp. 1, 6, 7), cu un presupus „muzician", de fapt comentator mass-media şi autodeclarat mai deunăzi chiar *„proprietar al Televiziunii"* (române, evident)!

Treaba frizează, dacă nu ridicolul (unii sînt imuni la aşa ceva), cel puţin mizeria culturală în care se scaldă această instituţie naţională de cîteva decenii încoace, refuzînd a-şi da seama cu cine şi cu ce are de-a face; de unde parcă m-aş declara chiar de acord cu „împricinatul" care – prin ce miracol de bun simţ? – îşi începe „interviul săptămînii" cu afirmaţia că *„nu vede rezultatele schimbărilor din RTV(R)"*. Nici eu.

Nu o dată şi nu numai în *„22"* m-am pronunţat în ce priveşte autoritatea şi capacitatea muzical-profesională a d-lui Iosif Sava, care umple toate canalele mass-mediei cu orice vreţi, numai cu problematica Muzicii nu. Domnia sa face de ani de zile un total deserviciu artei de la care se reclamă şi slujitorilor ei (...) A eşuat abil la microfon, unde îşi petrece tot timpul vorbind: mă întreb cînd mai are timp să şi gîndească!... Cam atît despre bănuita „competenţă" muzicologică a personagiului în chestie.

Dar, să mă ierte onorata redacţie *„22"*, un titlu cu litere de-o şchioapă, precum „Devin tot mai mult un om de dreapta", în ce-l priveşte pe I. Sava, mi se pare o BLASFEMIE! Doamne, Doamne!!! Ţin şi acum minte răspunsul, cu mult timp în urmă al unui alt aderent al braţului în care şi d-l Sava şi-a încercat neputinţele, dar cel puţin un om spiritual, persoană care la întrebarea dacă înainte a fost şi cutare şi cutare şi membru în PMR a răspuns: *„De toate!"*. D-l I. Sava, în decurs de vreo jumătate de veac de cînd ne ştim, a fost de toate; după stăpîn. De toate şi pentru toţi, tămîind pe oricine, după legea fundamentală a profitului, jocuri de interese, după cum suflă vînturile de azi şi de ieri...

Prea puţin mă interesează, de fapt, ce şi cine se mai pretează şi azi (de fapt mă interesează ca simplu spectator) la acţiunea domniei sale de „rinocerizare" a tot ce este mai acătări în viaţa publică. E o treabă strict personală a fiecăruia dintre cei ce se perindă prin „şezătoarele" d-lui I.Sava, total ne-muzicale deşi pretinzînd a fi: preşedinţi, miniştri, tot felul de directori, foşti şi prezenţi (unii interimari), cu toţii făcuţi praf – după un prea subţire plan – pe toate canalele prin care îi tîrăşte; ca şi pe o bună parte a intelectualităţii româneşti, prea uşor dispusă a se lăsa compromisă degeaba. Ceea ce aş vrea ar fi ca măcar breasla muzicienilor – este vorba despre o anume conştiinţă profesională şi respect de ceea ce reprezintă fiecare în spiritualitatea românească – să-l excludă pe acest domn din conştiinţa muzicală. De altele, precum capacitatea culturală, politică, morală (cu prefixe de a sau i) să-l judece alţii, după criteriile ce li se par mai potrivite.

Oricum, interviul d-lui Andrei Cornea mi se pare destul de rău adus în paginile *„22"*. Din două motive: primul, că un astfel de personaj nu-şi merită locul (muzical) în spaţiul şi aşa zgîrcit al revistei în acest domeniu. Şi cel de al 2-lea: dacă scopul acestui interviu a fost ca protagonistul să se compromită singur (vezi pp. 8–9, ultimele 4 coloane), intenţia mi se pare mult prea perfidă. Cîndva, d-l I.Sava mi-a fost destul de simpatic, totuşi. Toţi se înşală.

Cu aceeaşi prietenie,

Nicolae Brînduş
Bucureşti, 4 septembrie 1997

ŞERBAN ORESCU

Senatorul Constantin Ticu Dumitrescu în faţa Consiliului de onoare al PNŢCD ?

Intenţia conducerii PNŢCD de a chema pe senatorul Constantin Ticu Dumitrescu în faţa Consiliului de onoare al partidului a declanşat un nou scandal în viaţa publică românească, după controversata demitere a d-lui Valerian Stan.

Se ştie cine este d-l Constantin Ticu Dumitrescu. Preşedinte al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici – organizaţie civică membră a Convenţiei Democrate –, fost deţinut politic el însuşi, colaborator apropiat al lui Corneliu Coposu, d-l Ticu Dumitrescu s-a situat prin campania pe care o duce de ani de zile pentru deschiderea dosarelor Securităţii, dar şi prin alte manifestări anticomuniste, în ceea ce s-ar putea numi aripa intransigentă a PNŢCD. În altă aripă mai pragmatică şi desigur mai puternică s-au plasat d-nii Emil Constantinescu (pînă nu demult membru al PNŢCD), Ion Diaconescu, actual preşedinte, şi Nicolae Ionescu-Galbeni, prim vicepreşedinte PNŢCD.

Aripa pragmatică a ieşit întărită din ultimele alegeri de partid. Avînd o marcată disponibilitate (de înţeles, pînă la un punct) pentru compromisurile fără de care victoria în alegeri şi constituirea guvernului Ciorbea n-ar fi fost posibile, această aripă pragmatică a înregistrat recent un eşec moral prin scandalul Valerian Stan; în prezent, ea este pe punctul să-şi marcheze prin inabilitate politică alt gol în poartă, declanşînd ceea ce poate fi numit scandalul Constantin Ticu Dumitrescu. Despre ce este vorba?

Senatorul Dumitrescu a prezentat Senatului, la începutul primăverii, împreună cu senatorul Niculae Cerveni (PNL-CD), un proiect de lege privind accesul cetăţenilor la propriul dosar de Securitate şi *„deconspirarea Securităţii ca poliţie politică"*. Inspirat din legislaţia germană privind actele STASI (poliţia politică comunistă din Germania de Est), proiectul celor doi prevede dreptul fiecărui cetăţean român de a-şi cunoaşte propriul dosar de Securitate şi de a fi informat la cerere despre statutul de agent sau de colaborator al fostei Securităţi al persoanelor ocupînd funcţii cheie în stat, de la preşedintele ţării la parlamentari, miniştri, ambasadori şi terminînd cu guvernatorul Băncii Naţionale.

Ce prevede proiectul de lege **în plus** faţă de legislaţia germană considerată de mai toţi ca model sub acest raport? În plus, proiectul Ticu Dumitrescu-Niculae Cerveni prevede în art. 20 elucidarea de către un comitet anume creat (pentru gestiunea arhivelor fostei Securităţi) a crimelor despre care există indicii că au fost comise de fostele organe de Securitate. Nu ar fi exclus – spunem noi – că tocmai această prevedere, care îşi găseşte, de pildă, aplicarea la uciderea inginerului Gheorghe Ursu într-o închisoare din Bucureşti, să fi supărat resturile Securităţii prezente în SRI.

Ce prevede **în minus** proiectul de lege al d-lor Ticu Dumitrescu şi Niculae Cerveni, faţă de legea germană? Proiectul românesc nu cuprinde măsuri pentru protecţia numelui/şi, deci, a identităţii denunţătorilor. Legea germană prescrie consultarea dosarului personal nu în original, ci prin cópii, în care numele denunţătorilor (informatorilor) a fost radiat – pentru a se preveni tensiunile sociale (în fapt, însă, cel care îşi citeşte, chiar sub această formă, dosarul reconstituie relativ uşor persoana care l-a turnat – ceea ce n-a dus însă la acte de răzbunare, aşa cum presupun unii în ţara noastră). Nu de aceeaşi solicitudine se bucură însă în legea germană ofiţerii de securitate folosind nume acoperite; cetăţeanul german interesat poate solicita să i se comunice numele exact al ofiţerului menţionat în dosar. În consecinţă, d-l Constantin Ticu Dumitrescu nu s-a îndepărtat de la legea germană prea mult cînd a cerut întocmirea unui nomenclator cu toţi foştii ofiţeri, inclusiv cei acoperiţi, din Securitate.

Proiectul românesc de lege omite aceste probleme, lăsîndu-le probabil pe seama unui viitor regulament de aplicare a legii. Toate acestea înseamnă că proiectul de lege al domnilor Ticu Dumitrescu şi Niculae Cerveni, fără a fi *„superficial"* (cum s-a exprimat d-l Nicolae Ionescu-Galbeni, prim vicepreşedinte al PNŢCD), este susceptibil de îmbunătăţiri odată ajuns în dezbaterea Parlamentului.

Numai că s-a întîmplat altceva. Trimis la Guvern pentru avizare, proiectul de lege s-a... rătăcit. Degeaba a revenit de două ori preşedintele Comisiei juridice a Senatului, d-l Răzvan Dobrescu, la Secretariatul general al guvernului, proiectul era de negăsit. Nici acum, după patru luni, Senatul nu-i în posesia punctului de vedere al Guvernului.

În aceste condiţii s-a produs scandalul. D-l Constantin Ticu Dumitrescu avusese încă din februarie anumite presimţiri privind soarta proiectului. Încă de atunci declarase că are îndoieli privind *„voinţa politică"* a regimului nou de a admite accesul cetăţenilor români la dosarul propriu de Securitate – cu toate că, în afara Rusiei, eram singura ţară postcomunistă care nu legiferase acest acces. Cînd a constatat, în cursul lunilor august şi septembrie, că est *„sabotat"*, d-l Ticu Dumitrescu s-a pus în mişcare cu energia care îl caracterizează şi cu sentimentul că proiectul era principala misiune a sa ca om politic. Cine îl poate blama pentru acest mod, eminamente dezinteresat, de a-şi îndeplini mandatul parlamentar? D-l Ticu Dumitrescu a investigat de unde provin tergiversările şi a făcut cunoscut opiniei publice

doi importanţi oameni politici din fruntea PNŢCD, d-nii Ion Diaconescu, preşedinte, şi Nicolae Ionescu-Galbeni, vicepreşedinte. Ei se tem – a lăsat d-l Ticu Dumitrescu să se înţeleagă – de publicarea dosarului propriu şi acţionează în consecinţă. Afirmaţia, temerară, a avut darul de a irita pe cei doi oameni politici, dar şi de a scoate proiectul de lege din sertarele unde zăcuse pînă atunci. Conducerea PNŢCD a arătat însă, prin presupusul ei rol întîrzietor, că în fond era nemulţumită de proiectul de lege. Ea a mai făcut un pas, însă, înlăturînd deocamdată pe d-l Constantin Ticu Dumitrescu din procesul de îmbunătăţire a proiectului de lege, cu toate că d-sa era împreună cu d-l Niculae Cerveni autorul lui. Cum anume? Întrunite într-o şedinţă specială, conducerea PNŢCD a decis să constituie o comisie de redactare din care d-nii Niculae Cerveni şi Ticu Dumitrescu lipsesc. Mai mult decît atît, în loc ca meritele să-i fie recunoscute, conducerea PNŢCD a decis să cheme pe d-l Constantin Ticu Dumitrescu în faţa Comisiei de onoare a partidului pentru *„acuzaţii calomnioase"*.

Concluzii

Ce să înţeleagă cetăţeanul din toate acestea? El nu va înţelege de ce se răfuiesc atît de aprig foştii deţinuţi politici, tocmai acum cînd au venit la putere. Nu va înţelege cetăţeanul de ce, după ce au stat anii cei mai frumoşi ai vieţii în temniţele comuniste, conducătorii PNŢCD pregetă să scoată la lumină felul în care a funcţionat maşinăria Securităţii. Cu atît mai puţin va înţelege trimiterea în judecată a d-lui Constantin Ticu Dumitrescu. Cetăţeanul îşi va aminti însă poate cum fosta conducere a SRI a zădărnicit sistematic accesul la dosare, chiar dacă în public declara contrariul; cetăţeanul s-ar putea întreba, deci, dacă nu cumva în spatele dificultăţilor întîmpinate de proiectul de lege nu se află resturi ale vechii Securităţi care n-au nimic de cîştigat de pe urma consultării dosarelor de către marele public. În străinătate, însă, scandalul Constantin Ticu Dumitrescu şi întîrzierea legiferării vor fi interpretate ca învederînd altă complezenţă a noii puteri faţă de cea veche. În ţară, cel care se va bucura cel mai mult de acest scandal va fi de bună seamă d-l Corneliu Vadim Tudor, care, în repetate rînduri, a afimat că partidele istorice sînt pline de foşti informatori ai Securităţii; spălarea în public a rufelor murdare, aşa cum conducerea PNŢCD o pune la cale, va întări această teză.

Iată de ce considerăm că nu există decît o singură cale pentru repararea onoarei d-lor Ion Diaconescu şi Nicolae Ionescu-Galbeni: urgentarea accesului la propriul dosar de Securitate într-o formă eficientă, adică mai mult sau mai puţin apropiată de cea avansată de senatorii Constantin Ticu Dumitrescu şi Niculae Cerveni. Cît priveşte eventualele sancţiuni aplicate de un Consiliu de onoare al PNŢCD subordonat celor traşi de d-l Dumitrescu la răspundere – ele pot avea un singur efect: de a face să scadă popularitatea şi aşa modestă a conducerii PNŢCD.

PS pe scurt — Pavel Abraham demis

În şedinţa de guvern din 6 septembrie 1997, a fost adoptată Hotărîrea privind eliberarea generalului Pavel Abraham din funcţia de şef al Inspectoratului General de Poliţie. Motivele demiterii, invocate în comunicatul Ministerului de Interne, sînt: adoptarea unui stil de muncă defectuos, lipsa comunicării, lipsa de exigenţă şi profesionalism, superficialitatea în organizare, ineficienţa activităţilor de prevenire a infracţionalităţii etc. Aflînd de această hotărîre din presă, Pavel Abraham a declarat că *„procedura legală de destituire nu a fost respectată. Dacă a existat o conspiraţie împotriva mea, atunci ea vine din lumea interlopă, iar motivele invocate sînt cusute cu aţă albă"*. La cererea sa, generalul Pavel Abraham a fost audiat miercuri 10 septembrie de Comisia pentru Apărare şi Opinie Publică din Senat. Fostul şef al IGP a susţinut că mafia din lumea economico-financiară a acţionat pentru înlăturarea unor persoane „incomode" atît din Poliţie, cît şi din Procuratură.

PS pe scurt — Demiteri în procuratură

Procurorul general al României, Sorin Moisescu, recent numit în fruntea Parchetului General, a făcut vineri, 5 septembrie 1997, o serie de schimbări, pe care le-a motivat ca vizînd *„întinerirea aparatului justiţiei"*. Una dintre acestea a fost desfiinţarea Direcţiei de Combatere a Corupţiei şi Crimei Organizate, condusă de procurorul Gheorghe Mocuţa, acesta primind alte însărcinări. Luni, 8 septembrie, s-a înfiinţat un nou Serviciu de Anchete Speciale care să instrumenteze cazurile importante de corupţie şi criminalitate organizată, precum şi cazurile care aduc atingere economiei naţionale. Noul Serviciu va fi condus de Laurenţiu Roşca, porcuror-şef adjunct al secţiei de Urmărire Penală şi Criminalistică. S-a constituit tot acum şi un Serviciu de Organizare Internă, condus de Adrian Teodorescu, şi care va fi direct subordonat procurorului general. Sorin Moisescu a dispus, de asemenea, pensionarea a 34 de procurori şi l-a detaşat pe predecesorul său, Nicolae Cochinescu, ca procuror-şef birou la Curtea Supremă de Justiţie – Secţia Civilă.

ILIE ŞERBĂNESCU

Declararea falimentului: cerută de proprietari sau de creditori?

Guvernul a decis în cele din urmă să revină asupra nefericitei scoateri din legislaţie ca incriminare distinct precizată a *„bancrutei frauduloase“*. Ceea ce se dovedea necesar nu numai în plan moral, pentru salvarea credibilităţii guvernamentale ameninţate de compromitere, dar şi în plan strict juridic. Ministrul Justiţiei pretinsese că *„bancruta frauduloasă“* nu putea figura în legislaţie în măsura în care în legislaţie nu mai exista referirea la bancrută – sau faliment –, referire abrogată pe vremea guvernării Văcăroiu şi înlocuită de noţiunea confuză de *„lichidare juridică“*. Acum, se reintroduce în legislaţie noţiunea de *„faliment“* şi – în context – şi incriminarea penală a falimentării prin fraudă. Realitatea este că, sub presiunea FMI, guvernul Văcăroiu fusese obligat să promoveze o lege a falimentului, pe care însă a îmbrobodit-o în aşa fel încît nu numai termenul de *„faliment“* să nu existe – vorbindu-se doar de *„insolvabilitate financiară“* –, dar, mai ales, să nu se ajungă practic la posibilitatea ca vreo întreprindere de stat, chiar dacă falimentară, să fie şi declarată cumva *„în stare de faliment“*, cu toate consecinţele decurgînd din aceasta. Procedurile juridice prevăzute de această lege sînt atît de complicate şi reclamă atît de mult timp, încît, în baza ei, nu se poate practic ajunge la lichidare.

De aceea, actuala guvernare a şi trebuit să apeleze – pentru a urni cît de cît lucrurile din loc în materie de restructurare industrială – la „invenţia“ **lichidării administrative**, adică de fapt aceea decisă de proprietarii înşişi (în cazul în speţă statul reprezentat de FPS). Altfel, dacă ar fi recurs la lichidarea juridică – respectiv aceea cerută de creditori pentru a-şi recupera cît se mai poate din creanţe pe seama vînzării activelor debitorului –, nu s-ar mai fi ajuns niciodată la vreo restructurare.

Acum, dacă tot s-a hotărît să incrimineze falimentarea prin fraudă în contextul reglementării juridice a *„falimentului“*, atunci prilejul ar trebui folosit pentru punerea bazelor legale ale celui mai important dintre mecanismele prin care conducerea întreprinderii moderne este definită nu doar ca administrare internă, ci şi ca o **presiune externă reglementată**, incluzînd drepturi bine precizate din partea creditorilor, fie aceştia bănci, furnizori sau statul ca agent fiscal.

Această îmbinare între administrarea internă şi presiunea externă reglementată în conducerea întreprinderii a căpătat şi un nume în literatura anglo-saxonă de specialitate: *corporate governance*, adică *„guvernanţa corporativă“*, specifică unei economii de piaţă mature. Dacă economia de piaţă în România ar fi ajuns la un asemenea stadiu – adică să opereze în profunzime pînă la nivelul de bază al economiei reale –, atunci ar fi fost de mult închise sau scoase în vînzare sutele sau poate chiar miile de întreprinderi de stat care nu şi-au plătit creditorii, repetăm, fie aceştia bănci, furnizori sau statul însuşi ca agent fiscal.

Realitatea este că deocamdată economia de piaţă nu operează într-atît în România încît să se ajungă automat la închideri de întreprinderi neperformante. Şi chiar dacă ar opera, există cazuri care vin din economia de comandă şi nu din cea de piaţă, care nu pot fi soluţionate realmente doar prin criteriile economiei de piaţă. Sau, eventual, numai în cazul în care s-ar accepta şi cote de şomaj de peste 20–30% din totalul forţei de muncă, imposibil de susţinut din punct de vedere social şi pe care este de presupus

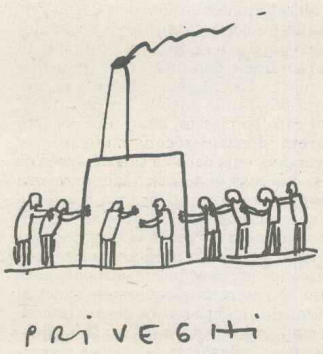

că forţe politice conştiente nu le vor accepta.

De aceea, între cele două extreme – cea de şapte ani încoace, de a nu se face nimic, şi cea ipotetică, implicînd 20–30% cote de şomaj – trebuie adoptată o strategie realistă de restructurare, bazată pe semnalele pieţei, dar incluzînd o intervenţie guvernamentală nedisimulată. Principala problemă este probabil formularea urgentă a unei politici industriale. Se resimte mereu mai acut faptul că România nu dispune nici măcar de o schiţă de politică industrială, care să promoveze, în funcţie de potenţialităţile existente, schimbări structurale de natură a pregăti economia să facă faţă asprei competiţii internaţionale. Proces permanent, restructurarea spre eficientizare a industriei nici nu se realizează automat prin privatizare şi nici nu se încheie odată cu privatizarea.

Evident, lichidarea administrativă decisă de însuşi proprietarul-stat nu poate avea înlocuitor în actuala fază, fiind singura modalitate de a grăbi restructurarea. Şi chiar de a o efectua în sine, avînd în vedere că, în cele mai multe cazuri, nu doar debitorii rău platnici, dar şi creditorii sînt întreprinderi şi instituţii de stat sau pur şi simplu statul ca agent fiscal. Dar, tot atît de evident, odată cu creşterea gradului de privatizare în industrie, creditorii trebuie să-şi dobîndească rolul esenţial în influenţarea restructurării întreprinderilor. Lichidarea la cererea creditorilor neplătiţi asanează economia de buruieni, dar mult mai important este că presiunea reglementată a acestora, exercitată din timp şi într-un cadru legislativ care s-o facă a fi şi luată în serios, obligă de fapt întreprinderile să se restructureze, salvîndu-le înainte de a nu mai exista altă soluţie decît lichidarea.

PS pe scurt — Vizitele preşedintelui

Preşedintele României, Emil Constantinescu, a efectuat între 8 şi 13 septembrie o vizită de stat în Republica Populară Chineză. Pe parcursul celor 5 zile, preşedintele Constantinescu a purtat discuţii la nivel înalt cu preşedintele Chinei, Jiang Zemin, şi a semnat o serie de documente politice şi economice importante. Totodată, Emil Constantinescu a fost primul şef de stat care a vizitat Hong Kong-ul, de cînd acesta a trecut sub jurisdicţia Chinei.

Cu două zile înainte de plecarea în China, Emil Constantinescu a participat la Vilnius, capitala Lituaniei, la conferinţa *„Coexistenţa paşnică a naţiunilor şi relaţiile de bună vecinătate – garanţia securităţii şi stabilităţii în Europa“*. Aici, el s-a întîlnit cu o serie de şefi de stat şi de guvern europeni, printre care preşedintele Ucrainei, Leonid Kucima, preşedintele Ungariei, Arpad Goncz, şi primul-ministru rus, Viktor Cernomîrdin.

În cadrul întîlnirii cu preşedintele Ucrainei au fost abordate o serie de detalii referitoare la trilaterala România-Moldova-Ucraina şi s-a stabilit punerea în practică a coordonării acţiunilor României şi Ucrainei în procesul de realizare a euro-regiunilor stabilite prin Tratatul de bază româno-ucrainean.

Următoarea vizită oficială a preşedintelui Constantinescu va fi în India şi ea continuă procesul numit *„diplomaţia celor 4 puncte cardinale“*.

PS pe scurt — Părintele Voicescu a trecut în nefiinţă

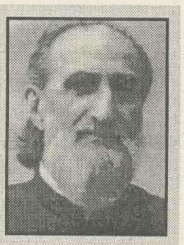

Luni, 8 sptembrie 1997, a murit, în urma unui tragic accident rutier, părintele Constantin Voicescu, paroh la Biserica Sapienţei din Bucureşti. În necrologul Alianţei Civice, al cărei membru fondator a fost, se spune: *„Slujitor desăvîrşit al Sfintelor Taine, părintele Constantin a fost duhovnicul deopotrivă al oamenilor simpli şi al unor mari intelectuali, care găseau în ascultarea şi sfaturile sale o tămăduire, iar în Biserica Sapienţei, pe care a păstorit-o ani îndelungaţi, o casă sfîntă“*. Părintele Voicescu a fost un preot activ, dăruit săracilor şi bolnavilor, ctitor al Aşezămîntului Christiana. Cîteva cuvinte ale părintelui Galeriu despre preotul Voicescu: *„Datorită credinţei sale nestrămutate, avea o sănătate sufletească care contamina, în sensul bun al cuvîntului. Noi toţi trebuie să avem o asemenea credinţă care să devină mărturie şi viaţă şi să creeze în jurul nostru un mediu de har... Acesta este înţelesul mesajului transmis prin întreaga sa viaţă de părintele Voicescu“*.

Părintele Voicescu a fost înmormîntat joi 11 septembrie la Mănăstirea Cernica.

PS pe scurt — Incendiu la Muzeul Satului

Vineri, 5 septembrie 1997, au fost distruse de un incendiu devastator 6 case ţărăneşti şi gospodării-anexă din Muzeul Satului. Focul a izbucnit în jurul orei 17.45 şi a cuprins Casa Drăguş din Braşov, Casa Dumitra din Alba, Berbeşti–Maramureş, Chereluş–Alba, Surdeţi–Maramureş, Şugan–Alba. Toate casele arse erau construite la începutul secolului 18 şi conţineau valoroase obiecte de patrimoniu. Primele cercetări făcute la locul incendiului par să arate că focul a fost pus în mod intenţionat.

Directorul Muzeului Satului, Romulus Antonescu, crede că o parte din casele arse pot fi refăcute într-un timp destul de scurt. Părerea directorului este împărtăşită şi de Doina Işfănoni, cercetător etnolog la Muzeul Satului, *„cu condiţia să existe fonduri şi bunăvoinţă“*.

VLADIMIR TISMĂNEANU

Omul fără caracter

Cine este în fond Markus (Mischa) Wolf? Adeseori descris drept superspionul secolului, presupus a fi inspirat celebrul personaj Carla din romanele lui John le Carré (deşi autorul britanic o neagă), fostul şef al spionajului est-german este astăzi un autor de mare succes. Nu fără o doză de sarcasm, la o şedinţă a tribunalului din München care judeca pe unul din foştii săi subordonaţi, „martorul Markus Wolf", îşi definea profesia actuală drept „autor". Într-adevăr, între alte producţii ale acestui personaj cameleonic se numără şi o recentă carte de bucate intitulată *Secrete ale bucătăriei ruseşti*.

Retras „la cerere" din fruntea serviciilor de spionaj ale RDG-ului în perioada perestroikăi, Wolf trăieşte acum o a doua viaţă ca scriitor, memorialist şi personaj public. Recent publicatele sale memorii, purtînd semnificativul titlu *Man Without a Face* (New York: Random House, 1997), au fost aşteptate cu mare interes de toţi cei care au fost fascinaţi de cariera celui care, din umbră, a manevrat una din cele mai eficiente şi tenebroase agenţii de spionaj din perioada Războiului Rece. Cartea nu conţine însă revelaţii spectaculoase şi, încă mai dezamăgitor, este departe de a lumina resorturile motivaţionale reale ale autorului. Aşa cum relevă şi Timothy Garton Ash, cunoscutul istoric şi ziarist britanic, în cronica publicată în *New York Review of Books* (26 iunie 1997), Wolf nu merge dincolo de banalele eforturi de autojustificare în numele idealului antifascist. Mai mult, el face tot posibilul de a distinge între noţiunea de culpă şi aceea de responsabilitate. Incapabil să înţeleagă discursul emancipator al disidenţilor din Est, marcat definitiv de educaţia stalinistă primită în anii adolescenţei moscovite, Wolf a rămas un birocrat lipsit de fibră morală. Ca şi alţi foşti „aşi" ai serviciilor de spionaj comuniste, el se străduie să se delimiteze (pe el şi instituţia pe care a condus-o) de macabrele reţele de represiune internă. Wolf încearcă să construiască mitul spionului neimplicat în terifianta lume orwelliană a supravegherii totale a concetăţenilor. În realitate, cum arată şi Garton Ash (el însuşi o ţintă a acestei ubicue supravegheri în perioada cînd se afla în stagiu de cercetare în fosta RDG), serviciul de informaţii externe lucra mînă în mînă cu securitatea internă. Sediile celor două instituţii se aflau în aceeaşi clădire, iar Wolf deţinea (pînă la pensionarea mai mult decît confortabilă din 1987) funcţia de adjunct al odiosului Erich Mielke, octogenarul torţionar stalinist care a deţinut timp de trei decenii funcţia de ministru de Interne al RDG. Cu tot dispreţul său pentru brutalul, neanderthalianul Mielke, Wolf a acceptat cu voluptate statutul de aghiotant al acestuia.

Născut într-o familie de intelectuali, cultivat şi subtil, Wolf ar fi putut să înţeleagă natura sistemului pe care l-a slujit cu abnegaţie. A refuzat să o facă, nu doar din motive pseudo-romantice, ci şi dintr-un cras conformism. Poziţia de şef al spionajului, de membru al nomenklaturii supreme îi făcea plăcere. S-a simţit bine în universul grotesc al birocraţiei Stasi, savurînd o situaţie materială excepţională şi ştiindu-se situat deasupra oricărei forme de legalitate. Indiferent de neconvingătoarele sale declaraţii actuale, este clar că Wolf şi instituţia sa au fost direct angajate în acţiuni de conlucrare cu mişcări teroriste. Şantajul murdar, exploatarea unei atracţii morbide a stîngiştilor vest-germani faţă de „republica antifascistă" din Est, manipularea perfidă a pasiunilor şi a sentimentelor umane au fost armele favorite ale „superspionului". Trăieşte el azi cea mai mică formă de căinţă? Nici vorbă. Ca şi în trecut, Wolf se menţine acelaşi marxist obstinat, servindu-se de invocarea unui pretins scop nobil ce ar justifica diversele mijloace sordide. Evident, acuzaţia de „trădare de ţară" care a fost formulată de justiţia Germaniei unificate contra lui Wolf nu rezistă unei analize logice. Pe de altă parte, nu este mai puţin adevărat că el a fost direct implicat în cazuri de răpiri ce pot fi documentate cu precizie. Chestiunea de fond nu este însă una pur legală, ci ţine de registrul etic. Ce fel de sistem

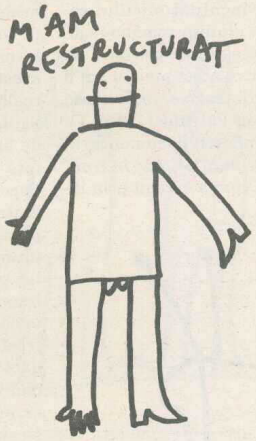

a înţeles Markus (Mischa) Wolf să susţină? La această întrebare răspunsul nu poate fi decît unul: o ordine bazată pe teamă, suspiciune permanentă, subjugare a persoanei umane şi teroare psihologică universalizată. Faptul că formele violente, făţiş criminale, de persecuţie nu mai erau utilizate în ultima perioadă de socialism est-german nu schimbă datele problemei. Terorismul se afla plasat în chiar inima sistemului, în capacitatea sa de a converti o persoană din cincizeci în funcţionar sau colaborator al Stasi. Orice referinţă la umanismul marxist, orice alibi sustras din recuzita mitologiei antifasciste nu este altceva decît o penibilă ocultare a adevărului, cînd este vorba de experienţa totalitarismului comunist. Markus Wolf ştie prea bine că autenticii exponenţi ai unei tradiţii libertare de stînga, oameni precum disidenţii Robert Havemann şi Wolf Biermannn, au fost victimele predilecte ale securităţii. La urma urmei, de nimic nu s-a temut regimul comunist est-german (statul Stasi) decît de acel tip de critică apt să contrapună idealurile profesate de regim practicilor sale poliţiste, ca şi dogmatismului insuportabil al ideologiei oficiale.

Wolf îşi exprimă dezacordul cu aceşti disidenţi, celebrînd în schimb politica reformelor „de la vîrf". Asemeni altor foşti securişti din statele ex-comuniste, el pretinde că scopul său real a fost să lupte pentru eficienţa şi raţionalitatea sistemului. Şi-a ridicat el însă vreodată glasul să protesteze împotriva metodelor gangstereşti ale lui Mielke? S-a opus el vreodată persecutării gînditorilor şi activiştilor independenţi? „Omul fără faţă", cum i se spunea lui Wolf în cercurile occidentale de spionaj, este în fapt omul fără date morale. Pe scurt, fără caracter. Închipuindu-se soldat al unei cauze romantice, el nu era decît unul din acei birocraţi meschini, întotdeauna gata să se supună ordinelor superiorilor. Crescut în spiritul sectarismului fanatic şi autoritar al bolşevismului, Wolf a fost un ofiţer obedient şi entuziast al unei organizaţii inumane pe care a servit-o *perinde ac cadaver*. Nici astăzi, cînd din fosta RDG nu a mai rămas decît amintirea represiunii obtuze şi a unui conformism abject, Wolf nu reuşeşte să se dezică de ruginita frazeologie prin care şi-a justificat toate abdicările. Departe de a fi o mărturisire onestă, un *cri de coeur* despre idealuri pîngărite şi destine ruinate, cartea lui Markus Wolf este un exerciţiu de negare, camuflare şi cinică autoglorificare.

Washington, DC
15 august 1997

România deţine recordul mondial la rata avorturilor

UNFPA

Afirmaţia aparţine domnului Einar Sandved, reprezentantul în România al Fondului Naţiunilor Unite pentru Populaţie (UNFPA) şi a fost făcută cu ocazia lansării studiului *„Mortalitatea maternă şi avortul în România, 1989–1996"*. Studiul a fost elaborat la cererea UNFPA de către prof. Vasile Gheţău de la Universitatea din Bucureşti şi foloseşte date oficiale ale Comisiei Naţionale pentru Statistică şi ale Ministerului Sănătăţii. Sînt prezentate tendinţele ratei mortalităţii materne şi ale ratei avorturilor între 1989 şi 1996, în funcţie de factori ca: vîrsta, numărul copiilor născuţi vii, nivelul de instruire, zona geografică.

Studiul arată că atît mortalitatea maternă, cît şi rata avorturilor s-au aflat în continuă scădere în perioada considerată. Din 1989 pînă în 1994 România a avut cea mai înaltă rată a mortalităţii materne din Europa. Chiar dacă în 1996 mortalitatea maternă din România era de peste 4 ori mai scăzută decît în 1989, în prezent încă se situează la un nivel foarte ridicat în raport cu celelalte ţări europene, doar în Rusia acest indicator fiind superior.

Rata avorturilor a scăzut constant în perioada 1990–1996. În acelaşi interval numărul avorturilor a scăzut la jumătate. Cu toate acestea, rata avorturilor şi numărul acestora se menţin extrem de ridicate.

În general, în România tendinţa de scădere a ratei mortalităţii materne şi a ratei avorturilor se datorează atît apariţiei serviciilor de planificare familială, cît şi activităţilor de informare a populaţiei. Avortul continuă însă să reprezinte principalul mijloc de control al fertilităţii, în pofida disponibilităţii mijloacelor moderne de contracepţie. Actuala situaţie a mortalităţii materne şi a avortului în România se explică şi prin nivelul încă foarte scăzut al cunoştinţelor referitoare la sănătatea reproducerii. Dr. Sebastian Nicolau, director general în Direcţia Generală de Asistenţă Medicală din Ministerul Sănătăţii spunea: *„Pe prim plan sînt cauzele socio-economice dublate de cele educaţionale. Problema educativă de promovare a contracepţiei este esenţială. Procentajul femeilor care acceptă contracepţia este sub 20%, din cauze care ţin de nivelul general de educaţie şi de nivelul de educaţie a sănătăţii. Se recurge încă, din păcate, cu mare uşurinţă la avort."*

AURELIAN CRĂCIUN

Jim Ehittell, Directorul Consiliului Britanic pentru Spaţiul European, în România

Domnul Jim Whittell, directorul Consiliului Britanic pentru Spaţiul European, se află în România în perioada 14–16 septembrie a.c. Aceasta constituie prima vizită a domnului Whittell în ţara noastră şi are drept scop participarea la o întrunire de lucru a directorilor oficiilor Consiliului Britanic din sud-estul Europei (Bosnia, Bulgaria, Croaţia, Slovacia, Slovenia, Republica Federală Iugoslavă) şi din ţările baltice, care va avea loc la Bucureşti în această perioadă. Consfătuirea va fi condusă de doamna Helen Meixner, directorul Consiliului Britanic din România, care deţine totodată şi funcţia de director regional pentru sud-estul Europei şi ţările baltice, în cadrul Consiliului Britanic.

Cu această ocazie se vor dezbate direcţiile de activitate atît pe plan individual, pentru reprezentanţele sale din fiecare din ţările sus-menţionate, cît şi global, pentru întreaga regiune.

Participanţii se vor concentra în mod deosebit asupra modalităţilor prin care se poate sprijini dezvoltarea relaţiilor dintre ţările candidate la admiterea în Uniunea Europeană şi cele membre ale Uniunii. Consiliul Britanic are deja în derulare o serie de programe iniţiate tocmai pentru a încuraja integrarea europeană, pe care intenţionează să le amplifice în continuare.

FLORIN GABREA

Mediafest '97

Între 7 şi 12 septembrie, la Teatrul Naţional, s-a desfăşurat cel mai important eveniment mediatic al anului, festivalul de producţii de televiziune şi radio, intitulat **Mediafest '97**. Aşa cum se desprinde din caietul program, *„Mediafest '97 îşi propune să fie un spaţiu de cunoaştere, comunicare şi concurs, pentru toţi producătorii români de programe, din televiziuni şi radiouri, pentru producătorii independenţi de producţii audio şi video, pentru realizatorii de producţii publicitare, pentru producătorii şi distribuitorii de echipamente specializate"*. Împărţit în patru secţiuni distincte – **Prodfest '97** (Festivalul producţiilor de televiziune şi radio), **Publifest '97** (Festivalul producţiilor publicitare), **Expomedia '97** (Tîrgul de producţii, echipamente şi servicii pentru televiziune şi radio) şi **Mediatalk '97** (Dialoguri pe teme media) –, **Mediafest '97** a avut un juriu cu următoarea componenţă: Dan Piţa – preşedinte, Bogdan Ghiu – *Dilema*, Olimpiu Gheorghiu – producător WTN, Radu Igaszag – ATF, Radu Nicolau – TVR. Secţiunea **Prodfest '97** a cuprins, cum era şi de aşteptat, cele mai interesante (după departajarea, în urma unei preselecţii, de asemenea jurizate) producţii de televiziune şi radio ale anului 1997. Au participat, astfel, pentru televiziune, alături de numeroase producţii, cunoscute nouă, bucureştenilor, ca *„Profesiunea mea cultura"* (realizator: Nicolae Manolescu – PRO TV), *„Mircea Ciobanu şi magia albă a imaginii"* (realizatori: Elena Panait şi Tudor Mărăscu – TVR), *„Cetăţeanul Miron Cozma"* (realizatori: Irina Luca şi Marius Gongea – TVR), *„Rătăciţi în tranziţie"* (realizator: Ilie Şerbănescu – PRO TV), *„Babu – cazul Gheorghe Ursu"* (realizator: Cornel Mihalache – TVR), *„Fenomenul Caţavencu"* (realizator: Dan Chişu – Dakino) şi unele producţii ale studiourilor de televiziune din ţară, cum ar fi *„Peisaj după embargo"* (realizator: Florin Iepan – TVR Timişoara), *„Aventurile unui primar în tranziţie"* (realizator: Aurelian Pătrunjei – TV Neptun), *„Cazul Mateşan"* (realizator: Ionuţ Rusu – PRO TV Braşov) sau *„Mountain bike la maxim"* (realizator: Mihai Soare – PRO TV Braşov).

Trebuie menţionat că intenţia organizatorilor a fost să recompenseze cu premii nu posturile de televiziune sau radio care au finanţat un proiect sau altul, ci **producătorul** producţiei respective, creatorul şi girantul ei, tocmai pentru a stimula şi a pune în valoare această categorie profesională, atît de nouă în România. Cele nouă premii, repartizate fiecărei categorii în parte, în valoare între 5 şi 10 milioane de lei, au revenit, în ordinea categoriilor, lui Nicoale Manolescu, Mihai Soare, Cornel Mihalache, Ruxandra Ion, Constantin Trofin şi Ovidiu Uscat (TVR Cluj), Mona Segall (Media Vision), Adela Harnagea (Media Vision), Călin Ardelean (PRO TV Oradea), Ruxandra Moldovan (PRO TV Cluj). Marele premiu (în valoare de 30 de milioane) a fost acordat lui Florin Iepan pentru documentarul său închinat micului comerţ de la graniţa româno-iugoslavă. În ceea ce ne **priveşte**, opţiunea pentru acest premiu am fi făcut-o, fără rezerve, în favoarea lui Aurelian Pătrunjei (PRO TV Neptun), pentru documentarul *„Aventurile unui primar în tranziţie"*, film care a excelat prin in-

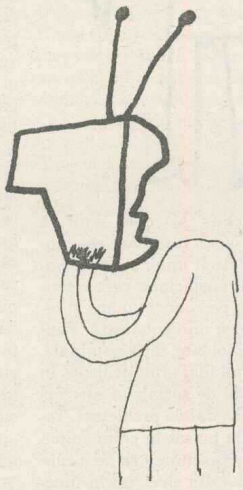

cisivitate, percutanţă satirică şi adecvare de limbaj. Fărădelegile primarului PDSR Marghiol, devenit un personaj grotesc-malefic (în ciuda absenţei sale din reportaj), au căpătat dimensiuni goliene, iar modul în care ele au fost „povestite" publicului a constituit o desfătare şi o adevărată noutate în materie de film documentar. Genul de reportaj satiric, în care s-a exersat cu brio Aurelian Pătrunjei, şi-a dovedit, cu această ocazie, nu numai inspiraţia artistică, ci şi eficienţa socială, primarul Marghiol fiind, la scurt timp după difuzarea pe post a documentarului, destituit din funcţie.

În cadrul secţiei **Mediatalk '97**, au avut loc cîteva dialoguri pe teme interesante, dintre care merită a fi menţionate „Presa cu ochii pe presă", din 8.09.'97, „Star sistemul mioritic", din 11.09.'97, şi „Şi publicul se aruncă în aer, nu-i aşa?", din 12.09.'97, dialoguri la care au participat ziarişti, politicieni, sociologi şi politologi şi care au fost transmise în direct de PRO TV şi de TVR. În cadrul dialogului „Presa cu ochii pe presă", care i-a avut ca invitaţi pe Lia Trandafir (consilier de stat), Tia Şerbănescu (*Cotidianul*), Bogdan Teodorescu (secretar de stat – Departamentul de informaţii), Cristian Tudor Popescu (*Adevărul*), Dorel Şandor (politolog), Ralu Filip (*Jurnalul naţional*) şi care a fost moderat de Răsvan Popescu (TVR) şi Iolanda Stăniloiu (PRO TV), s-a vorbit despre modul în care sînt văzuţi ziariştii în societate, despre identitatea jurnalistului şi suprasolicitarea acesteia, despre independenţa, reală sau rău înţeleasă a jurnaliştilor, despre răspunderea faţă de breaslă, faţă de societate şi faţă de publicul cititor. Răsvan Popescu a adus în discuţie unul dintre cele mai flagrante cazuri petrecute în presa românească în ultima vreme, acela al ignobilului şi impardonabilului atac la persoană săvîrşit de Ion Cristoiu, în editorialul din *Naţional*, împotriva Gabrielei Adameşteanu, redactor-şef al revistei *„22"*. Bogdan Teodorescu şi Tia Şerbănescu au deplîns inexistenţa unui statut deontologic (cu aplicabilitate imediată) al breslei gazetăreşti, precum şi faptul că, lucru frecvent în presa românească, absolut nici un ziarist sau reprezentant al societăţii civile nu a protestat împotriva atacului. Cristian Tudor Popescu, adeptul unui limbaj „colorat" (pentru a asigura, după spusa proprie, vandabilitatea ziarului în care semnează), a declarat că pentru domnia sa şi pentru ziarul *Adevărul* revista *„22"* a încetat să mai existe, de cînd ziarul *Adevărul* a fost atacat în paginile amintitei reviste, şi a declarat-o o publicaţie de sorginte kaghebistă.

De acord cu aspectul de fond al chestiunii, moderatorul dialogului, Răsvan Popescu, nu a considerat, însă, că este necesară şi o sancţionare pe linie profesională a editorialistului cu frîiele scăpate, din moment ce la emisiunea „Ediţie specială", din 12.09.'97, l-a invitat pe acesta să-şi dea cu părerea despre oportunitatea rămînerii, sau nu, a lui Ion Iliescu la cîrma PDSR. Văzînd că şi TVR-Iaşi are intenţia să ne delecteze (cu multe surprize!), timp de două ore, cu viaţa celui mai mediatizat editorialist (care, mai nou, la o altă discuţie din cadrul **Mediatalk '97**, a fost însoţit de insertul „jurnalist independent"), bănuim că TVR, lovită brusc de inspiraţie, a hotărît să-şi însuşească principiile de marketing ale jurnalismului occidental, conform cărora eficienţa mediatizării unei vedete creşte direct proporţional cu gradul de scandal ce o însoţeşte. Să întrebăm BBC-ul, să vedem, aşa o fi?

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Inadecvare

Luni, 11 august 1997, în faţa micului ecran. Au trecut doar cîteva zile de cînd a început reforma. Manifestaţiile de protest ale salariaţilor din întreprinderile vizate pentru lichidare au adus din nou România în atenţia lumii. Cîtă amploare vor lua tensiunile sociale? Cîte zile mai are reforma? Telespectatorul român poate vedea că protestele au mai scăzut, pe măsură ce informaţiile, mai ales cele despre protecţia socială a şomerilor şi responsabilitatea managerilor ajung la oameni. La Tele 7 abc, ministrul Reformei, Ulm Spineanu, chiar despre asta discută împreună cu Horia Alexandrescu, moderatorul emisiunii, reluînd lista sa de 200 de societăţi comerciale cu mari pierderi, făcută publică de cîteva luni. La emisiunea de ştiri de la PRO TV cu Lucian Mândruţă, invitatul, Sorin Dimitriu (directorul FPS), vorbeşte despre decizia guvernanţilor de a nu mai da înapoi de această dată. Majoritatea telespectatorilor, indiferent ce opinii au în privinţa celor 17 întreprinderi supuse procesului de lichidare, urmăresc subiectul cu atenţie. Într-un fel sau altul, el îi priveşte pe toţi, iar realizatorii televiziunilor particulare s-au dovedit „pe faţă". Cea mai urmărită emisiune a ultimelor zile a fost talk-show*-ul de la Antena 1, avîndu-l pe Marius Tucă drept moderator, iar ca invitaţi comentatori politici (Horia Alexandrescu, Cristian Tudor Popescu, Sorin Roşca Stănescu) şi reprezentantul guvernului, Vlad Roşca. Chiar dacă ai de făcut unele reproşuri moderatorului Marius Tucă, nu-i poţi nega „simţul actualităţii".*

Dar ce se întîmplă la televiziunea publică?

Spectatorul care mută la această oră pe TVR 1 are de ce rămîne uluit: Elena şi Nicolae Ceauşescu petrec într-o sală de bal cu demnitarii fostului regim. Secvenţe lungi, pahare ciocnite, chipuri necunoscute lîngă cei doi umplu ecranul.

Poate realizatorul acestei emisiuni, Vartan Arachelian, a ajuns aici pentru că vrea să se vadă responsabilitatea cuplului Ceauşescu faţă de vieţile viitorilor şomeri? Nici vorbă. Este doar o sărbătorire a zilei Elenei Ceauşescu. Fără legătură cu imaginile, o voce „din off" (a unui istoric altminteri competent, Florin Constantiniu) omagiază austeritatea demnitarilor naziţi, care nu profitau de funcţia lor cum fac demnitarii noştri de azi. Chiar şi Stalin, deşi era un monstru, ar merita respect la acest capitol, fiindcă dormea învelit cu o pătură militară. Între timp, filmul de pe ecran se schimbă: vizionăm, în nenumărate reluări, imagini de la vînătorile lui Nicolae Ceauşescu. Conducătorul iubit ne zîmbeşte destins, cu puşca în mînă.

Ce-i cu această emisiune care nu se ocupă de reformă, deşi nu se mai poate împiedica nici de cultură? În fapt este vorba despre sub-cultură: promovarea ultimului număr al revistei lui Ion Cristoiu, cel care zburdă pe toate ecranele televiziunilor, spunînd fie banalităţi arhiştiute, cu aerul că face o mare descoperire, fie inexactităţi ori teorii discutabile. Revista se cheamă Dosarele istoriei, *iar ultimul ei număr, ca şi emisiunea, s-a ocupat, cu delicii, de viaţa romanţată a fostei nomenclaturi. Comentată surprinzător de mediocru de cei ce au stat în preajma ei – ca ziarişti ai timpului, ca istorici mai mult sau mai puţin de serviciu. Şi care par să păstreze intactă, în sufletele lor, o oarecare nostalgie.*

Printre ei, realizatorul TVR Vartan Arachelian. Învestit, din păcate, de noua conducere cu o responsabilitate mai mare decît îi poate face faţă.

Notă

În replică la această „Tabletă de joi", semnată în *România liberă* din 14 iulie 1997 de Gabriela Adameşteanu, jurnalistul Ion Cristoiu a publicat în ziarul *Naţional* din 18 august 1997 un articol pentru care Gabriela Adameşteanu l-a dat în judecată. Prin plîngerea penală pentru infracţiunile de insultă şi calomnie s-a cerut interdicţia de a mai profesa activitatea publicistică pentru Ion Cristoiu, precum şi daune morale de 1 miliard de lei, ce urmează a fi suportate împreună cu Trustul de presă „Naţional". Emisiunea lui Vartan Arachelian cu Ion Cristoiu a continuat la TVR joi, 11 septembrie 1997.

ANDREI CORNEA

Efortul pragmatic

Aşadar, a fost întîi „cazul Valerian Stan"! Nici nu s-a epuizat bine voga sa, şi s-a declanşat cazul generalului Pavel Abraham. Colateral, cîteva „cazuri" mai mici: cele ale procurorilor Mocuţa şi Cristescu, demişi de noul procuror general; cazul Ticu Dumitrescu şi al „dosarelor" Securităţii (neclarificat la ora cînd scriu) şi s-ar putea să urmeze, peste nu multă vreme, „cazul" senatorului Pruteanu care refuză cu o obstinaţie demnă de o cauză mai bună să accepte varianta guvernamentală de modificare a *Legii învăţămîntului*.

Destui s-au grăbit să integreze toate aceste cazuri în binomul politică-morală şi să le explice ca dovedind că puterea nu mai are nici un fel de morală: ea ar accepta orice compromisuri (mai ales cu PD şi UDMR) pentru a rămîne la putere şi ar sancţiona pe loc pe orice funcţionar cinstit sau pe orice parlamentar din cadrul majorităţii care ar cuteza să-i pună la îndoială deciziile.

De fapt, lucrurile sînt mult mai puţin schematice: partidele aflate la putere, mai ales PNŢCD, trec printr-un proces de ajustare la realităţile guvernării: de la lozincile idealiste şi vagi, de la dezideratele maximaliste şi incoerente adesea propuse în campania electorală trebuie trecut repede la formule eficace şi la o guvernare competentă. Aceasta duce la o distanţare, chiar la o sciziune, mai întîi între segmentele „civice" ale CDR şi segmentele sale politice. Dacă CDR este o bună maşină electorală, ea este însă un rău instrument de guvernare. Elementul comun dintre d-nii Valerian Stan şi Ticu Dumitrescu nu este că ei reprezintă sacra morală în luptă cu balaurul compromisului politic, ci faptul că ambii, deşi aparţin formal PNŢCD, prin participarea lor la anumite organizaţii „civice" ale CDR (AC sau AFDPR), sînt împinşi inexorabil spre marginalitatea practicii politice. Iarăşi, aceasta nu înseamnă neapărat, spre pildă, că nu vom avea o lege referitoare la dosarele de Securitate; ci înseamnă că această lege va fi mai degrabă negociată între partenerii politici de guvernare decît impusă de stilul intempestiv şi radical al d-lui Ticu Dumitrescu. Un astfel de model de negociere a fost deja experimentat cu succes în ceea ce priveşte legea de amendare a *Legii fondului funciar*: între pretenţiile maximaliste ale ţărăniştilor şi nu-ul democraţilor s-a realizat un compromis pragmatic pe principiul: „întîi să măsurăm şi apoi să tăiem". (Adică, întîi se va măsura pămîntul disponibil şi apoi se va distribui, după posibilităţi şi ţinînd seama de unele priorităţi, în limita celor 50 ha.)

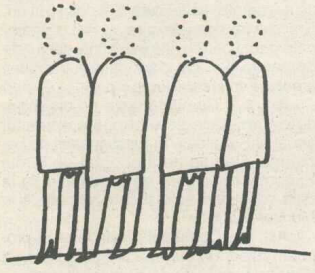

Tot pe linia acestui proces de eficientizare a guvernării trebuie văzut şi cazul Abraham: întrebarea nu e, aici, atît de ce a fost demis fostul şef al Poliţiei, ci de ce a fost el numit cu abia cîteva luni în urmă pe acest post. E clar acum că acea numire, nu această demitere a reprezentat eroarea majoră. Guvernarea are, în mod evident, nevoie de funcţionari eficienţi, oneşti cît se poate, dar şi devotaţi politicii generale de reformă, şi nu încercînd, sub diverse pretexte, să o saboteze, aşa cum pare să fi făcut generalul Abraham, care a întîrziat să elibereze cu forţa calea ferată şi trenul blocat de protestatarii de la Valea Călugărească. Iar dacă, aşa cum se spune, există unele relaţii ale generalului Abraham cu PRM şi Vadim Tudor, lucrurile se explică încă şi mai uşor. Oricum, desemnarea înalţilor funcţionari va deveni tot mai mult o chestiune crucială.

Şi în campania anticorupţie există semne că se trece de la gesticulaţie şi retorică la o anumită eficienţă. E vizibil astăzi că arestările spectaculoase de la începutul anului nu au dus la instrumentarea unor dosare penale corespunzătoare. Ineficienţă a Parchetului sau, iarăşi, mai mult sau mai puţin discret, sabotaj şi complicitate cu inculpaţii? Poate că un răspuns îl poate sugera împrejurarea că fostul procuror general, d-l Cochinescu, se ocupa în august încă să semneze sute de recursuri în anulare în procesele de restituire a caselor naţionalizate, în vreme ce, în sertarele adjuncţilor săi, d-nii Mocuţa şi Cristescu, dosarele finalizate ale marilor corupţi lipseau cu desăvîrşire. Şi, dacă ministrul Justiţiei, d-l Stoica, a ieşit cam şifonat din afacerea „bancrutei

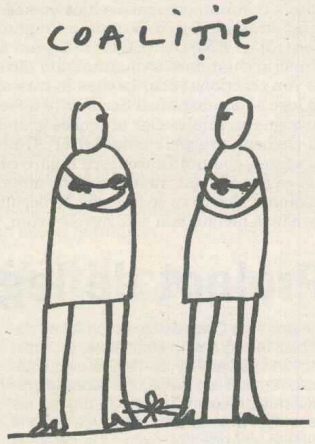

frauduloase", trebuie recunoscut că a avut puterea să recunoască eroarea şi s-o îndrepte reintroducînd, printr-o ordonanţă de urgenţă, bancruta în *Legea societăţilor comerciale*. D-l Stoica are însă sigur un merit esenţial în debarcarea atît de dificilă a fostului procuror general, adept al „antireformei" în justiţie, care nu s-a lăsat „dus" decît odată cu schimbarea *Legii de organizare judecătorească*.

De fapt, chiar în zilele cînd asupra guvernului se abăteau fulgerele presei în cazurile amintite, acelaşi guvern înregistra un succes considerabil şi ale cărui urmări vor fi esenţiale şi îndelungate: numărul celor din minerit în special doritori să intre în şomaj în baza Ordonanţei 22 creştea la zeci de mii, speriindu-i de moarte pe liderii sindicali în pericol să rămînă fără cotizanţi. Firește, consecinţele acestui proces nu pot fi evaluate decît aproximativ în acest moment, totuşi, cîteva lucruri se pot constata:

Mai întîi, s-a demonstrat că *se poate*. Anume că sectorul minier, unul dintre cele mai mari producătoare de pierderi din economia românească, dar şi rezervorul celor mai distructive mişcări sociale poate fi serios şi repede restrîns. Ceea ce nici un guvern postcomunist nu a avut nici măcar curajul să planifice guvernul Ciorbea a început să pună în practică.

În al doilea rînd s-a văzut că procesul se poate desfăşura paşnic, pe bază de voluntariat, că rezistenţa socială la restructurare este (ca şi în cazul lichidării întreprinderilor neperformante) mult mai redusă în realitate decît în fantasmele uneori isterice ale presei. Foarte mulţi mineri pleacă, împreună cu familiile, în zonele de unde au venit acum 15–20 de ani, aduşi de politică de industrializare forţată în Moldova sau Oltenia. Unii mai au acolo o casă şi ceva pămînt, alţii vor să cumpere ceva cu milioanele primite. Unii vor rămîne şomeri mai multă vreme muncind la negru. Multe gazete s-au grăbit să se lege de cazuri nesemnificative, în care cîte un miner şi-a vîndut apartamentul pe două lăzi cu bere sau a băut un milion într-o zi. Probabil că ziarele respective nu au ţinut seama că, în marea majoritate a cazurilor, minerii au neveste, iar nevestele vor avea ceva de spus în administrarea milioanelor primite de soţii lor... Alţi jurnalişti s-au arătat foarte indignaţi de zecile de miliarde cheltuite pentru salarile compensatorii. Dar aceste sume erau în buget, iar ele sînt oricum cu mult mai mici decît costurile enorme pe care funcţionarea sectorului minier la dimensiunea actuală le presupuneau.

Pe scurt, în ultima lună s-a trecut atît în planul guvernării, cît şi în cel al economiei reale de la gesturi şi dezideratе la fapte cu consecinţe importante pentru eficienţa coaliţiei, dar şi pentru eficienţa economiei. Firește, în planul vieţii de zi cu zi, efectele vor mai întîrzia; dar există acum o bună şansă că ele, totuşi, vor începe la un moment dat să se vadă. Condiţia este ca actuala coaliţie să devină tot mai funcţională, depăşind disputele sterile de principii, de interes sau instabilităţile umorale, fie şi în pofida falselor Cassandre ale presei noastre, care nu văd în jur decît imoralitate, şantaj şi derivă spre dictatură. Spun „în jur": căci aceste Cassandre nu privesc niciodată spre ele însele...

PS pe scurt

Schimbarea schimbării

La lucrările Consiliului Naţional al PDSR, desfăşurate vineri, 12 septembrie, în Sala Omnia a Senatului României, Filiala Galaţi a PDSR a încercat o tentativă de reformare a partidului, care a rămas însă fără rezultat. Fără a se referi direct la Ion Iliescu, Dan Nica, reprezentantul Filialei Galaţi, a propus oficial înfiinţarea funcţiei de preşedinte onorific; el a făcut, de asemenea, şi alte propuneri: să nu mai aibă acces la conducerea partidului cei care s-au aflat în frunte în 1996, foştii colaboratori sau informatori ai Securităţii, precum şi cei care au stricat imaginea partidului.

Cu acelaşi prilej a fost prezentat şi adoptat un Program alternativ de guvernare, care se autodefineşte ca fiind conceput din perspectiva social-democraţiei contemporane şi ca împotrivindu-se *„revenirii la capitalismul antebelic"*. Fostul partid de guvernămînt propune, citîndu-l pe vicepreşedintele Ioan Mircea Paşcu, *„schimbarea schimbării"*. Ion Iliescu a cerut membrilor PDSR să constituie pe plan local comitete de sprijin electoral, el considerînd că în scurt timp ar putea avea loc alegeri anticipate. Tot acum, Adrian Năstase a precizat că partidul său este deschis unei colaborări mutuale cu PD, cu atît mai mult cu cît *„este clar că PD va părăsi mai devreme sau mai tîrziu actuala coaliţie"*.

86 milioane de dolari de la FMI

Vineri, 12 septembrie 1997, Consiliul de Administraţie al Fondului Monetar Internaţional a luat în discuţie prima revizuire a aranjamentului stand-by cu România (aprobat de FMI în aprilie a.c.).

Consiliul a concluzionat că programul de reformă economică aplicat în România merită sprijinul FMI. S-a menţionat că inflaţia a fost adusă sub control, iar deficitul contului curent s-a încadrat în limitele programate. Cu toate acestea, stabilitatea financiară rămîne încă fragilă şi de aceea este necesară consolidarea economiei prin continuarea reformei, îndeosebi în vederea reducerii pierderilor şi arieratelor la nivelul întreprinderilor. Consiliul de Administraţie al FMI a felicitat autorităţile române pentru impunerea disciplinei financiare şi accelerarea reformei în întreprinderile generatoare de pierderi.

În consecinţă, a doua tranşă din cadrul acordului stand-by, însumînd 60,3 milioane DST (aproximativ 86 milioane de dolari), este acum la dispoziţia României.

Constantin Ticu Dumitrescu, senator PNŢCD

„Proiectul de lege a fost

România şi Rusia au rămas, în 1997, singurele ţări din fostul bloc comunist care nu deţin o legislaţie referitoare la deconspirarea arhivelor fostelor Servicii Secrete. Pînă la alegerile din noiembrie 1996 nu a existat, desigur, nici voinţa politică necesară unui asemenea demers, cu toate că un proiect de lege a fost depus încă din 1993 de către senatorul Constantin Ticu Dumitrescu. După schimbarea puterii, proiectul de lege, care suportase între timp modificări şi îmbunătăţiri, părea a fi luat, în cele din urmă, în serios. El a fost înaintat Senatului, în varianta „Dumitrescu-Cerveni", la începutul primăverii acesui an. Totodată, reprezentanţi marcanţi ai societăţii civile, printre care Gabriel Liiceanu sau Ana Blandiana, au accentuat importanţa accesului la dosarele Securităţii.

Odată cu reluarea activităţii parlamentare în această toamnă, discuţia a fost reluată şi ea, de data aceasta în termeni agresivi. Trimis la guvern pentru a primi avizul tehnic necesar, proiectul legislativ a fost rătăcit. Aflînd de această întîrziere şi considerînd că se încearcă de fapt blocarea proiectului de lege, Constantin Ticu Dumitrescu i-a acuzat pe Ion Diaconescu şi Nicolae Ionescu-Galbeni că se opun iniţiativei sale legislative.

Întrunit vineri 5 septembrie 1997, Biroul de Conducere, Coordonare şi Control al PNŢCD a hotărît să excludă din proiectul de lege prevederea privitoare la publicarea dosarelor de Securitate ale demnitarilor, respectiv ale candidaţilor la funcţii de stat. În comunicatul de presă al BCCC se constată* „modul insuficient de elaborat al redactării proiectului" *şi se anunţă înfiinţarea unei comisii (alcătuită din d-nii Vasile Lupu, Răsvan Dobrescu, Gavril Dejeu, Emil Popescu, Grigore Lăpuşan, Alexandru Badea şi Ion Manea) însărcinată să-l îmbunătăţească. La propunerea lui Nicolae Ionescu-Galbeni, Constantin Ticu Dumitrescu a fost chemat în faţa Juriului de Onoare şi Disciplină al PNŢCD.

Preşedintele Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România a refuzat, însă, să se prezinte, astfel încît întrunirea acestuia s-a amînat pentru data de 17 septembrie.

La conferinţa de presă a PNŢCD de luni, 15 septembrie, preşedintele partidului, Ion Diaconescu, a declarat că: **„întreaga agitaţie care s-a creat, spunîndu-se că n-am fi de acord cu legea sau că am avea interese ascunse, este de rea-credinţă".**

Întrucît discuţia în jurul deconspirării arhivelor Securităţii rămîne de actualitate, Grupul pentru Dialog Social organizează pe 23 septembrie o masă rotundă pe tema accesului la dosarele fostei Securităţi.

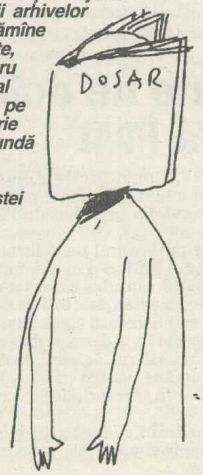

Care sînt considerentele pe baza cărora aţi acuzat anumite persoane (în speţă pe Ion Diaconescu şi pe Nicolae Ionescu-Galbeni) că ar dori blocarea proiectului de lege privind accesul la dosarele Securităţii?

Am spus de multe ori că vocaţia luptei şi suferinţei mele este acest proiect de lege privind accesul la dosare. Ideile conţinute în el le-am susţinut încă din 1990, în CPUN. Pentru că este nevoie de adevăr şi de asanare morală – şi pentru că adoptarea aceastei legi ar însemna şi singurul mod în care se poate înainta în ceea ce se numeşte „procesul comunismului".

N-am nimic cu domnul Diaconescu ca persoană şi ca om. Chiar l-am votat şi eu ca preşedinte al PNŢCD. Dar ne putem reaminti cum mi s-a luat în mod imoral dreptul de a candida la un loc în Biroul de Conducere, Coordonare şi Control al PNŢCD (BCCC). Eu am iertat tot ce a fost atunci şi chiar dacă n-am uitat, am tăcut.

Am reacţionat doar în clipa în care am aflat că proiectul de lege al deconspirării Securităţii a fost blocat de 4 luni la guvern. Am înţeles clar atunci că grupul lui Nicolae Ionescu-Galbeni, practic, conduce PNŢCD-ul şi, trebuie s-o spun cu regret, domnul Diaconescu nu are curajul să îl înfrunte. Tot ce am afirmat nu are absolut nimic comun cu actul de calomnie, deoarece se bazează pe documente probatorii, de care însă nici nu mai este nevoie acum, pentru că o ţară întreagă şi-a dat seama nu numai că ei au blocat proiectul de lege, dar chiar că l-au aruncat la coş. Şi asta după ce timp de patru ani PNŢCD şi-a afirmat în mod public şi în nenumărate rînduri sprijinul faţă de acest proiect de lege,care, de altfel, a şi fost însuşit juridic de doi dintre juriştii de valoare ai partidului (cu prilejul dezbaterii şi aprobării date în Comisia juridică a Senatului). Dar nu pentru PNŢCD sînt eu incomod, ci pentru anumite persoane din grupul de care vorbeam.

Biroul de Conducere al PNŢCD susţine „modul insuficient de elaborat al redactării", pentru varianta prezentată de dv. Vorbiţi-ne despre conţinutul acestui proiect.

Proiectul are la bază legea germană, dar este mult mai blînd. El deschide porţile deconspirării Securităţii şi în mod deosebit al cunoaşterii calităţii de ofiţer sau de informator de Securitate a demnitarilor (funcţii stabilite prin acest proiect). Ca măsură de siguranţă, legea prevede că o simplă citare într-un document, dacă nu este coroborată cu alte probatorii, nu acordă dreptul de a se da verdictul de securist sau informator. Mai mult, cel în cauză este chemat să se justifice sau să conteste la Comitetul pentru Studierea Arhivelor Fostei Securităţi sau chiar în justiţie.

Ce credeţi că se va întîmpla în continuare cu acest proiect de lege?

Sînt îngrijorat de viitorul legii. Toţi cei vizaţi – sau nu-

Proiect de lege privind accesul la propriul

Art. 1 (1) Orice cetăţean român cu domiciliul în ţară sau în străinătate, ori străin care în intervalul 1945–1989 a avut cetăţenie română are dreptul de acces la propriul dosar întocmit de fostele organe ale securităţii pînă la data de 22 decembrie 1989. Acest drept se exercită la cerere şi constă în studierea nemijlocită a dosarului, eliberarea de cópii de pe actele dosarului şi de acte doveditoare despre cuprinsul dosarului.

(2) De drepturile prevăzute în alin. 1 beneficiază şi soţul supravieţuitor şi rudele pînă la gradul IV inclusiv ale persoanei decedate.

(3) (nou) Exercitarea drepturilor prevăzute în alin. 1 şi 2 se face personal sau prin procură specială şi autentică.

Art. 2 (1) Pentru a asigura dreptul de acces la informaţiile de interes public, orice cetăţean român cu domiciliul în ţară sau în străinătate, precum şi presa scrisă şi audiovizuală, partidele politice, organizaţiile neguvernamentale legal constituite, autorităţile şi instituţiile publice au dreptul de a fi informaţi, la cerere, în legătură cu calitatea de agent sau de colaborator al fostelor organe de securitate a persoanelor care ocupă următoarele funcţii:

a) – preşedintele României;

b) – deputat, senator şi secretar general al fiecăruia din cele două Camere ale Parlamentului;

c) – membru al Guvernului, secretar de stat şi funcţionar public, de la director de minister în sus;

d) – prefect, subprefect, director de prefectură, primar, viceprimar, preşedinte şi vicepreşedinte al consiliului judeţean şi al municipiului Bucureşti;

e) – director şi director adjunct al tutor instituţiilor de informaţii interne şi externe;

f) – lucrător al serviciilor de informaţii interne, cu excepţia angajaţilor civili care îndeplinesc atribuţii administrative;

g) – funcţii de conducere în Inspectoratul General al Poliţiei, inspectorate de poliţie judeţene şi al Municipiului Bucureşti;

h) – funcţie de conducere în Garda Financiară;

i) – ambasador şi consul;

j) – judecător şi procuror la instanţe şi parchete civile şi militare;

k) – judecător la Curtea Constituţională;

l) – preşedinte al Curţii de Conturi, procuror şi judecător financiar;

m) – preşedinte şi preşedinte de secţie la Consiliul Legislativ;

n) – Avocatul Poporului şi adjuncţii acestuia;

o) – membru în Consiliul Naţional al Audiovizualului;

p) – director general şi director în serviciile publice de Televiziune şi Radio;

q) – Guvernator al Băncii Naţionale, preşedinte şi vicepreşedinte de bancă;

r) – membrii Academiei Române;

s) – rector, prorector, decan, prodecan şi şef de catedră din învăţămîntul superior;

t) – director şi inspector-şef din învăţămîntul preuniversitar.

(2) Acest drept se poate exercita faţă de persoanele care ocupă funcţiile enumerate în alin.1 la data începerii funcţionării Comitetului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, precum şi faţă de persoanele care vor candida sau vor fi numite în aceste funcţii după aceeaşi dată.

Art. 3 – Verificările solicitate se sistează dacă persoana care îndeplineşte una din funcţiile enumerate în art. 2 alin.1 demisionează sau, după caz, renunţă la candidatură ori numire în termen de 15 zile de la data comunicării solicitării acestor verificări.

Art. 4 – Dispoziţiile art. 45 alin. 2 al *Legii nr.14* din 1992 privind organizarea şi funcţionarea Serviciului Român de Informaţii şi ale art. 20 alin. 2 şi art. 22 cu referire la anexa 6 din *Legea nr.16/1996* a Arhivelor Naţionale nu sînt aplicabile dosarelor la care se referă art. 1 şi datelor solicitate în temeiul art. 2 al prezentei legi, care nu pot fi considerate că privesc siguranţa naţională a României.

Art. 5 (1) Este agent al fostelor organe de securitate în sensul folosit de art. 2 orice persoană care a îndeplinit calitatea de lucrător, inclusiv acoperit, al fostelor organe de securitate în perioada 1945–1989.

(2) Este colaborator al fostelor organe de securitate în sensul folosit de art. 2 persoana care a figurat în evidenţele securităţii statului ca rezident, deţinător de locuinţă conspirativă sau casă de întîlniri, informator, colaborator, indiferent dacă şi-a exercitat activitatea informativă în stare de libertate sau detenţie, în exil, sub nume de cod conspirativ, retribuit sau nu.

Art. 6 – Pentru aplicarea prevederilor prezentei legi se înfiinţează Comitetul pentru Studierea Arhivelor Fostei Securităţi, denumit în continuare Comitetul.

Art. 7 (1) Comitetul este condus de un Birou Executiv compus din 9 membri, numiţi de Senat, cu votul majorităţii senatorilor prezenţi, pentru un mandat de 4 ani.

(2) Biroul Executiv îşi alege dintre membrii săi un preşedinte, un vicepreşedinte şi un secretar, în termen de 15 zile de la constituirea sa. Biroul Executiv lucrează în prezenţa a cel puţin două treimi din numărul membrilor şi adoptă decizii cu majoritatea voturilor celor prezenţi. Votul este nominal.

(3) Candidaturile pentru Biroul Executiv se depun la Biroul permanent al Senatului în cel mult 20 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi. În cel mult 30 de zile de la data expirării termenului de depunere a candidaturilor, Biroul permanent al Senatului validează candidaturile, pe baza raportului Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunităţi şi validări a Senatului.

(4) Candidaţii depun copia fişei de antecedente penale şi o declaraţie pe proprie răspundere cu privire la neapartenenţa şi necolaborarea cu fostele organe de securitate, care vor fi verificate după constituirea Comitetului. După efectuarea verificărilor, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunităţi şi validări propune prin raport Biroului permanent validarea sau invalidarea candidaturilor.

(5) Din Biroul Executiv nu pot face parte agenţii sau colaboratorii fostelor organe de securitate, astfel cum sînt definiţi în art. 5, şi nici persoanele care au fost condamnate penal pentru alte infracţiuni decît cele de natură politică, chiar dacă a intervenit amnistia sau reabilitarea.

Art. 8 – Comitetul este un organism autonom, care este supus controlului anual al Senatului. El funcţionează pe baza unui Regulament adoptat de Biroul Executiv în termen de 30 de zile de la data constituirii sale şi care se publică în Monitorul Oficial.

Art. 9 – Comitetul îşi elaborează propriul proiect de buget, care se adoptă de Senat şi face parte din bugetul acestuia.

Art. 10 (1) Comitetul este organizat la nivel naţional şi funcţionează într-o structură unică. Sediul Comitetului este în Bucureşti.

(2) Spaţiile în care se află arhivele fostei securităţi vor fi preluate prin contract de închiriere de către Comitet.

(3) Spaţiile vor fi închiriate în aceleaşi condiţii cu cele stabilite pentru închirierea sediilor partidelor politice parlamentare.

(4) În termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Consiliul General al Municipiului Bucureşti va asigura spaţiile corespunzătoare desfăşurării activităţii Comitetului.

Art. 11 (1) Comitetul are următoarea structură:

a) Departamentul arhivistic;

b) Departamentul de verificare şi analiză;

c) Departamentul secretariat-administrativ şi de relaţii cu publicul;

blocat“

mai necunoscători ori obedienţi – vor desfiinţa actualul proiect. Se va naşte probabil un hibrid care se va rezuma la dreptul cetăţeanului la propriul dosar, ceea ce nu mai înseamnă nimic.

Ce părere aveţi de comisia însărcinată de către BCCC să îmbunătăţească proiectul de lege?

Tot ce pot să spun este că eu contest categoric prezenţa domnului Manea (şi asta o fac în numele AFDPR). Mi se pare stupid să afirmi că legea va trebui să fie în spiritul doctrinei partidului. Cum vine asta, adevărul are o culoare anume?

Proiectul dv. de lege face posibil – aşa cum se susţine – accesul necontrolat la dosarele Securităţii?

Nu. Cetăţeanul îşi poate vedea doar propriul dosar; în rest, Comitetul, prin oamenii săi, cercetează pe bază de documente trecutul de ofiţeri de Securitate sau de informatori ai celor nominalizaţi în articolul 2 al proiectului.

De ce e nevoie de o lege separată privitoare la accesul la dosarele de Securitate ale şefilor de Culte, cum e aceea iniţiată de Ion Moisin?

Nu, nu este nevoie de legi separate pentru fiecare profesie, chiar dacă preoţii reprezintă o categorie aparte.

Interviu realizat de Răzvan Paul

Scurt istoric al proiectului de lege

În februarie 1990 am fost, poate, primul în zona ţărilor postcomuniste şi, în orice caz, singurul în CPUN, care, în discursurile ce se transmiteau pe posturile TV, am respins, printre altele, „culpa colectivă“ şi am susţinut „culpa individuală“, cerînd cunoaşterea adevărului, precum şi legi speciale pentru protejarea arhivelor Securităţii. După ce am ajuns senator, am iniţiat acea cunoscută moţiune susţinută de imensa majoritate a Senatului României şi votată, de asemenea, în cele două Camere. Prin această moţiune se declara în mod ferm că *„a devenit inadmisibilă şi nedemnă numirea, alegerea sau menţinerea în structurile organelor puterii de stat sau în alte funcţii de decizie a tuturor persoanelor care, între 1945–1989, au lucrat cu bună ştiinţă ca informatori ai Securităţii ori ai altor servicii străine similare, denunţînd convingerile politice ori atitudinea anticomunistă sau antisovietică a cetăţenilor români“*. În continuare semnatarii documentului cereau publicarea listelor cu numele aceslor indivizi pe care îi declarau în faţa ţării ca fiind *„nedemni de a mai ocupa posturi importante în stat“*.

A urmat, în decembrie 1993, depunerea proiectului de lege privind deconspirarea Securităţii ca poliţie politică şi dreptul cetăţeanului la propriul dosar.

În 1994 am studiat la Berlin arhivele STASI şi am prezentat în faţa Senatului un raport-document privind datele obţiunute din acele surse, raport care a fost bine primit şi în urma căruia am refăcut proiectul.

Pe parcurs, proiectul a mai suportat o modificare, la sugestia domnului senator Vasile Văcaru, în sensul că s-a renunţat la totalitatea celor care vor face obiectul legii, rezumîndu-ne numai la persoanele care deţin sau aspiră la funcţii importante în stat.

În final, acest proiect a preluat o parte din proiectul PNŢCD, devenind proiectul „Ticu-Cerveni“, şi, în această formă, a ajuns pe masa Comisiei juridice, a fost analizat articol cu articol şi modificat prin vot de către membrii comisiei – care aparţin diferitelor partide politice şi reprezintă valori de necontestat în materie de drept (dau cîteva exemple: domnul Răsvan Dobrescu – PNŢCD, domnul Ionescu-Quintus – PNL, domnii Ion Predescu, Petre Ninosu şi Doru Ioan Tărăcilă, foşti miniştri ai Justiţiei, care reprezintă PDSR, domnul György Frunda – UDMR).

Acum, sub diferite motivaţii tendenţioase (în care abundă calomniile şi etichetările denigratoare), acest proiect care îşi amînă de 4 ani rezolvarea este pur şi simplu aruncat la gunoi. S-a numit o comisie, se vorbeşte de un alt proiect care *„să corespundă doctrinei partidului“* etc., etc.

CONSTANTIN TICU DUMITRESCU

dosar şi deconspirarea securităţii ca poliţie politică

d) Departamentul de cercetare.

(2) Departamentele enumerate în alin.1 lit.a–c exercită activităţile necesare realizării drepturilor prevăzute în art. 1 şi 2 ale prezentei legi. Departamentul de cercetare studiază şi cercetează activităţile şi metodele specifice ale fostelor organe de securitate şi organizează dezbateri publice cu acest subiect.

Art. 12 (1) Biroul Executiv angajează personal potrivit organigramei.

(2) Nu pot fi angajate persoanele care au fost agenţi sau colaboratori ai fostelor organe de securitate, aşa cum aceştia sînt definiţi de art. 5, şi nici persoanele care au fost condamnate pentru alte infracţiuni decît cele de natură politică, chiar dacă a intervenit amnistia sau dacă au fost reabilitate.

Art. 13 – Pentru realizarea dreptului de acces la propriul dosar, persoana îndreptăţită conform art. 1 se adresează Comitetului printr-o cerere scrisă. Comitetul va răspunde solicitării în termen de 30 de zile.

Art. 14 – Persoanele îndreptăţite pot solicita Comitetului, în condiţiile art. 1, în mod cumulativ, următoarele:

a) consultarea dosarelor sau a oricăror materiale întocmite pînă la 22 decembrie 1989 de fostele organe de securitate;

b) eliberarea unor cópii ale actelor aflate în aceste dosare ori materiale;

c) eliberarea unor adeverinţe privind apartenenţa ori neapartenenţa, colaborarea ori necolaborarea cu fostele organe de securitate.

Art. 15 (1) Conţinutul adeverinţelor eliberate potrivit art. 14 lit.c poate fi contestat în faţa Biroului Executiv, în termen de 30 de zile de la comunicare.

(2) Contestaţia va fi soluţionată de Biroul Executiv în termen de 60 de zile de la înregistrare.

(3) Decizia Biroului Executiv poate fi atacată în termen de 30 de zile de la comunicare la Curtea de Apel Bucureşti, potrivit procedurii contenciosului administrativ.

Art. 16 (1) Dreptul de acces la informaţiile de interes public prevăzut în art. 2 se exercită de către persoana fizică sau persoana juridică îndreptăţită, printr-o cerere adresată Comitetului.

(2) Prin această cerere se poate solicita eliberarea unui act din care să rezulte calitatea de agent sau de colaborator al fostelor organe de securitate privitor la persoanele care ocupă, candidează sau sînt propuse a fi numite în funcţiile enumerate la art. 2.

(3) Verificările pot fi declanşate şi la cererea persoanelor care ocupă funcţiile prevăzute de art. 2.

(4) Pe baza cererilor primite potrivit alin. 1, Comitetul verifică documentele deţinute, indiferent de forma lor, şi înştiinţează de îndată persoana prevăzută la art. 2, în vederea exercitării drepturilor prevăzute în art. 3.

(5) Menţionarea unei persoane într-o evidenţă a fostelor organe de securitate poate servi la stabilirea calităţii de agent sau colaborator numai în măsura în care se coroborează cu alte probe, cum ar fi rapoarte, sinteze informative, înscrisuri olografe şi alte documente din arhivele securităţii.

(6) În termen de 15 zile de la primirea cererilor, Comitetul citează în vederea audierii persoana cu privire la care s-au solicitat verificări, potrivit procedurii stabilite prin Regulament. Lipsa nejustificată a persoanei citate nu împiedică declanşarea şi finalizarea verificărilor solicitate.

(7) După finalizarea verificărilor, care nu pot dura mai mult de 60 de zile de la data primirii cererii, Comitetul comunică în scris solicitantului dacă persoana cu privire la care s-a cerut verificarea a fost sau nu agent sau colaborator al fostelor organe ale securităţii, în sensul definit de art. 5.

Art. 17 (1) Împotriva comunicării eliberate potrivit art. 16 alin. 4, solicitantul sau persoana cu privire la care s-a cerut verificarea se poate adresa Biroului Executiv, printr-o contestaţie, în termen de 15 zile de la primirea comunicării. Biroul Executiv reexaminează documentaţia care a stat la baza comunicării şi, în termen de 30 zile de la depunerea contestaţiei, adoptă o decizie, care se comunică atît solicitantului, cît şi persoanei cu privire la care s-au efectuat verificări, indiferent de autorul contestaţiei. Decizia Biroului Executiv poate fi atacată în termen de 30 zile de la comunicare la Curtea de Apel Bucureşti, potrivit procedurii contenciosului administrativ.

(2) În vederea adoptării deciziei, Biroul Executiv audiază persoana cu privire la care s-au cerut verificări şi utilizează documentaţia depusă de aceasta sau de solicitant. Documentaţia iniţială poate fi completată. Persoana faţă de care se efectuează verificări are dreptul să consulte documentele care au stat la baza comunicării contestate. Lipsa nejustificată a persoanei cu privire la care s-au cerut verificări nu împiedică adoptarea unei decizii.

Art. 18 – Comitetul publică în Monitorul Oficial, Partea a III-a, comunicările necontestate în termen sau deciziile definitive ale Biroului Executiv, în termen de 10 zile de la data expirării termenului de contestaţie ori, după caz, al comunicării deciziei.

Art. 19 – Biroul Executiv dă publicităţii informaţiille şi documentele care atestă implicarea fostelor organe de securitate şi a partidului comunist în săvîrşirea unor infracţiuni grave contra vieţii, integrităţii fizice şi psihice şi libertăţii persoanelor, precum şi a unor acte de trădare a intereselor naţionale.

Art. 20 – În cazurile de morţi neelucidate despre care există indicii că au fost săvîrşite în legătură cu activitatea fostelor organe de securitate, Comitetul oferă informaţii din proprie iniţiativă sau pe baza unei cereri scrise din partea moştenitorilor celor dispăruţi.

Art. 21 – În scopul stabilirii adevărului istoric, Comitetul pune la dispoziţia istoricilor documente şi informaţii complete cu privire la structura, metodele şi activităţile fostelor organe de securitate.

Art. 22 (1) Serviciul Român de Informaţii, Ministerul de Interne, Ministerul Justiţiei, Ministerul Apărării Naţionale, toate fondurile arhivistice şi orice alte instituţii publice sau private au obligaţia să predea Comitetului, în cel mult 30 de zile de la constituirea acestuia, Biroului Executiv toate arhivele şi documentele fostelor organe de securitate, inclusiv sintezele întocmite de acestea. În afara documentelor scrise, se vor mai preda înregistrările audio şi video, disketele, fotografiile, filmele şi microfilmele, precum şi orice alte documente, indiferent de suportul lor fizic.

(2) Obligaţia prevăzută în alin. 1 revine şi persoanelor fizice care deţin astfel de documente.

(3) Sînt răspunzători pentru predarea arhivelor şi documentelor conducătorii instituţiilor menţionate în alin. 1.

(4) Instituţiile publice prevăzute în alin. 1 au obligaţia de a preda, odată cu arhivele, şi dotările tehnice aferente.

Art. 23 – Directorii sau persoanele aflate la conducerea instituţiilor prevăzute în art. 22 alin. 1 răspund, potrivit legii, pentru nerespectarea obligaţiilor stabilite de prezenta legè.

Art. 24 (1) Depăşirea termenelor prevăzute în art. 10 alin. 2 sau art. 22 alin. 1 constituie contravenţie şi se sancţionează cu amendă de la 3.000.000 lei la 10.000.000 lei.

(2) Contravenţiile se constată de organele de poliţie, din oficiu sau la solicitarea Comitetului.

Art. 25 – Comitetul beneficiază de pază permanentă. Paza exterioară este asigurată de Serviciul de Pază şi Protecţie. Paza interioară este asigurată de Comitet, potrivit dispoziţiilor Regulamentului.

Art. 26 – La încetarea activităţii Comitetului pentru Studierea Arhivelor Fostei Securităţi, fondul arhivistic şi documentar constituit pe baza acestei legi se predă spre conservare Arhivelor Naţionale.

Art. 27 – Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, orice dispoziţii contrare se abrogă.

LUCIA ŞTEFANOVICI

Protecţia specială pentru handicapaţi este aproape anulată

Anul 1992 se părea că a adus, prin *Legile 53* şi *57*, reglementările necesare pentru persoanele cu handicap. În scurt timp de la intrarea în vigoare a acestora, în România, ţara în care, pînă în 1990, cetăţenii erau oficial tot mai sănătoşi şi mai fericiţi, a apărut o adevărată inflaţie de handicapaţi cu acte. Datorită scutirii de impozit pe salariu a devenit o adevărată afacere deţinerea unui certificat de persoană handicapată sau a unui certificat de revoluţionar. Astfel, pe lîngă persoanele real handicapate, au trăit cîţiva ani *„un pic mai bine"* şi o serie de potentaţi ai zilei. Dar, nu după multă vreme, au apărut şi metode prin care protecţia specială este aproape anulată.

O circulară mai tare decît legea

Legea 53/1992, în primul articol, stabileşte că *„persoane handicapate (...) sînt acele persoane care, datorită unor deficienţe senzoriale, fizice sau mintale, nu se pot integra total sau parţial, temporar sau permanent, prin propriile lor posibilităţi, în viaţa socială şi profesională, necesitînd măsuri de protecţie specială"* şi că aceste măsuri *„au ca scop prevenirea, atenuarea, înlăturarea consecinţelor profesionale, economice şi sociale ale handicapului şi egalizarea şanselor"*. După cîteva luni de la publicarea legii în Monitorul Oficial, *„ca urmare a analizei ce a avut loc în ziua de 4.02.1992 la sediul Guvernului"* referitoare la problematica *Legilor 32*/1991, *53* şi *57*/1992, apare o ciudată notă între două direcţii din Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale. Această corespondenţă a fost înregistrată cu numărul 207/31.03.1993 la Direcţia Generală de Asigurări Sociale şi Pensii şi cu numărul 206/31.03.1993 la Institutul Naţional de Expertiză Medicală şi Recuperare a Capacităţii de Muncă şi a fost trimisă către Oficiile de Expertiză Medicală şi Recuperare a Capacităţii de Muncă. Această notă stabileşte modul de examinare şi încadrarea sau asimilarea într-un grad de invaliditate, constituindu-se practic în metodologia de aplicare a acestor legi.

Graţie acestei note, redactată într-un stil cel puţin confuz, persoanele cu handicap ajung să aibă drepturi numai pe hîrtie, criteriile stabilite de Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale transformînd intenţiile de egalizare a şanselor şi de protecţie specială în discriminare. Printre altele, nota prevede că *„se vor stabili termene de valabilitate de 6–12 luni şi niciodată menţiunea permanent"* pe certificate, că *„nu pot fi examinaţi pentru obţinerea de astfel de certificate* (n.n.: pentru scutire de impozit pe salariu) *persoanele cu statut de şomer sau care se află în incapacitate temporară de muncă de durată, fiind plătiţi din alte fonduri, respectiv din ajutorul de şomaj sau din bugetul de asigurări sociale"* şi că peste vîrstele de pensionare pot fi examinate doar *„persoanele care nu beneficiază de protecţie socială în cadrul asigurărilor sociale şi pensii, deci toate persoanele, indiferent de vîrstă."*

Cîteva rînduri mai jos, tonul notei devine categoric: *„rezultă, deci, din cele menţionate mai sus că nu vor fi trimişi spre examinare pensionarii care beneficiază de protecţie socială în cadrul asigurărilor sociale de stat sau din alte sisteme de asigurări sociale şi pensii după vîrstele prevăzute de lege pentru pensionarea la cererea unităţii, respectiv pensionarii pentru munca depusă şi limită de vîrstă"*.

Iată că, datorită cîtorva trăsături de condei, nu toate persoanele handicapate mai pot fi considerate handicapate, o parte nemaiputînd beneficia de drepturile prevăzute prin lege, pentru simplul motiv că cei care au emis această notă confundă protecţia socială cu protecţia specială, ba, mai mult, consideră probabil că cele două tipuri de protecţie se află în contradicţie. Dacă ne gîndim că articolul 46 din Constituţia României afirmă că persoanele handicapate beneficiază de o protecţie specială şi că *Legea 53*/1992 priveşte protecţia specială a acestor persoane, fără a face nici o diferenţă între cele care sînt pensionate şi cele care nu au un venit, nici între cele aflate în şomaj şi cele salariate, protecţia specială nu are de ce să intre în contradicţie cu protecţia socială, avînd un rol compensatoriu. Altfel, ce sens ar mai avea o asemenea protecţie specială, dacă unei persoane handicapate pensionate pentru limită de vîrstă, de pildă, nu i se poate oferi decît pensia pentru care a muncit o viaţă?

Dar, după cum arată aceste criterii de eliberare a certificatelor de handicapat, nu e de mirare că Oficiile de Expertiză Medicală, în urma şedinţei de lucru din 28–29 martie 1996 de la Institutul Naţional de Expertiză Medicală, şedinţă la care au participat şi reprezentanţi ai Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale, au hotărît că *„preocupările de protecţie specială trebuie orientate în primul rînd către copii şi tineri, pentru că adulţii, odată începînd să lucreze, beneficiază de sistemul de asigurări sociale"*. Iar *„în privinţa gradului I, care prin definiţie reprezintă necesitatea îngrijirii şi supravegherii din partea altei persoane, este responsabilitatea Inspectoratului pentru Handicapaţi (...) **dacă angajează sau nu însoţitor**"*. Aceste mostre, combinaţii nefericite de cinism şi absurd, sînt doar o parte din cîte oferă criteriile de aplicare a legilor în domeniu. Ne rezumăm la acestea şi căutăm în textul *Legii 53*/1992 portiţa ce a putut lăsa loc unor asemenea interpretări, ca cea din nota Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale. Astfel, la o rapidă analiză a textului de lege, chiar din primul articol a ieşit în evidenţă nevinovata conjuncţie „şi", singura care a oferit specialiştilor din MMPS posibilitatea de a opune cele două tipuri de protecţie. Dar, luînd în considerare şi spiritul legii, se poate spune că această portiţă din lege a fost grosolan forţată.

Persoanele cu handicap pierd întotdeauna

Aceasta ar fi rămas o găselniţă total neinteresantă, dacă, în realitate, lucrurile ar decurge firesc. Dar este departe de normalitate ceea ce are de făcut o persoană handicapată, plimbată o dată sau de două ori pe an la expertiză, pentru a putea beneficia de drepturile sale.

De pildă, singura posibilitate de rezolvare a unei contestaţii la adresa deciziei unei comisii de expertiză este atacarea în justiţie. Chiar nota prevede că *„retragerea calităţii de persoană handicapată, respectiv a certificatului (...) se materializează după examinarea în comisie a fiecărui caz, printr-un nou certificat"*.

Contestarea unui certificat se face la Curtea de Apel, secţia Contencios Administrativ, prin chemarea în judecată a cabinetului sau oficiului de expertiză care a ridicat cuiva *„calitatea de persoană handicapată"*. În instanţă, pe lîngă timpul şi eforturile pe care le presupune un proces, de cele mai multe ori, persoanele handicapate se aleg cu dreptul de a pierde. Din cîte cunoaştem, au fost extrem de rare cazurile în care persoanele handicapate au avut cîştig de cauză.

Dăm ca exemplu cazul domnului Constantin Caramateescu din Bucureşti, care a solicitat anularea deciziilor 1176/4.09.1995 şi 151/12.09.1992, emise de Cabinetul nr. 2 de Expertiză Medicală şi Recuperare a Capacităţii de Muncă, respectiv de Oficiile de Expertiză Medicală şi Recuperare a Capacităţii de Muncă, ambele din sectorul 4, şi obligarea acestora să emită o nouă decizie prin care să se constate că se încadrează într-o categorie de handicap ce presupune protecţie specială.

În sentinţă, Curtea este de părere că *„la apariţia legii se impunea ca reclamantul să fie o persoană activă, ceea ce nu era cazul, el beneficiind de ajutor social din 1986"*. Domnul Caramateescu a beneficiat de ajutor social; suferind de TBC din adolescenţă, nu i s-a acordat protecţie specială pentru că, pînă în 1989, în România TBC fusese declarată o boală eradicată, chiar dacă mai existau cazuri de bolnavi TBC. De asemenea, domnul Caramateescu a fost pensionat de invaliditate de gradul II pentru *„psihoză depresivă, cu elemente deteriorative"*. Dar tocmai Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale recunoaşte, informînd instanţa că, pe lîngă afecţiunea psihică, domnul Caramateescu *„în perioada octombrie 1994–septembrie 1995 a beneficiat de prevederile Legii 53/'92 (...) cu asimilare în gradul II pentru: TBC vertebrală cu dublu focar cervical superior şi toraco-lombar vicios consolidată cu gibus"* şi că dînsul *„prezintă şi tulburări de statică vertebrală după un Morb Pott contractat în adolescenţă"*.

Trecînd peste toate celelalte particularităţi ale cazului Caramateescu, este interesant că nota comună 207/206 a celor două direcţii din Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale, deşi nu a fost publicată în Monitorul Oficial, ca în atîtea alte cazuri, a constituit probă în proces şi s-a dovedit a fi mai tare decît legea.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

ASCULTĂ BBC
PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREŞTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

ZOE PETRE

Rumoarea

Mă gîndeam să încep acest text cu o introducere pedantă: să evoc cîteva exemple celebre, de pildă tema zvonurilor în *Agamemnon* sau arta punerii în scenă a rumorilor la Tacit, admirabil studiată cîndva de regretatul D.M. Pippidi, pentru ca apoi – *in cauda venenum* – să atac tema care mă apasă de fapt de la o vreme: de ce unele publicaţii lansează şi/sau colportează, cu o perseverenţă demnă de o cauză mai bună, tot felul de zvonuri, multe insubsistente, şi încă şi mai multe dintre ele false?

Am decis totuşi că, deşi problema este, în fond, o problemă de semiotică politică, o disertaţie pe această temă ar putea crea falsa impresie de ipocrizie, aşa încît intru abrupt în subiect. Săptămîna trecută, ziarul *Naţional* a publicat o notulă în care aglomera, ca şi în alte dăţi, o sumă de futilităţi care mai de care mai false: pornind de la două fapte reale, dar perfect independente şi egal nesemnificative – anume că, la sfîrşitul lui august, s-a întîmplat să fie ziua mea de naştere şi, pe de altă parte, că, o săptămînă mai tîrziu, preşedintele Constantinescu a plecat pentru două zile la mare – un mini-roman fantastic a fost inventat şi pus pe seama des invocatei „surse Scroviştea". Drept pentru care am aflat tot felul de noutăţi: că eu aş fi fost sărbătorită cu toată pompa, cu tacîmuri de împrumut, vinuri alese şi convivi de cel mai înalt rang, joi, 28 august, după care, pentru „refacere", preşedintele s-ar fi retras pe malul mării pe 29 şi 30 ale aceleiaşi luni. Că ştirea este falsă – nu am fost obiectul niciunei festivităţi nici pe 28 august, nici la altă dată – o declar acum cît se poate de limpede; îmi permit să adaug chiar că nu obişnuiesc să mă serbez nici cu zile întregi după ce aş avea eventual ce serba, nici cu tacîmuri de căpătat – şi că, fără a fi un ascet, preşedintele este departe de a se extenua la festinuri. Că ştirea este, în sine, lipsită de orice importanţă, explică de ce nu am considerat necesar să trimit o dezminţire *en bonne et due forme* ziarului în cauză. Rămîne totuşi să încercăm să înţelegem ce rost au asemenea minciuni, fiindcă, pentru un om rezonabil, ele nu par a avea nici unul.

Şi totuşi, măcar un rost tot există: acela al acreditării unei legende permanent invocate de *Naţional* – cea a surselor infailibile de care ar dispune ziarul. De la papucii cu 3 numere mai mici decît se întîmplă să poarte Emil Constantinescu la alte mărunţişuri care voiau să pară extrem de informate despre detalii foarte private din viaţa preşedintelui fără a fi cu adevărat, ziarul în chestiune şi-a făcut un obicei din a aduce la cunoştinţa publicului tot soiul de prostioare pretins intime, pentru a induce astfel sentimentul difuz că ziarul ştie tot şi vede tot. Procedeul îmi aminteşte de cel practicat la interogatoriile securităţii, unde anchetatorii mai abili încercau să-şi destabilizeze victima invocînd de la bun început cîteva detalii mărunte – cu scopul precis de a induce temerea că, dacă asemenea fleacuri sînt cunoscute, înseamnă că organul ştie, infailibil, şi ce lapte am supt de la mama. Deci: de vreme ce ziarul *Azi* mi-a făcut urări de ziua mea (pentru care am acum telefoanele publice cu fisă şi să pună haotic la îndemîna trecătorilor fapte care nu se fac publice în nici o ţară din lume; insinuări şi atacuri la adresa faptului că primul ministru şi-ar clădi o casă în mijlocul Bucureştilor, cînd, ca în gluma aceea celebră cu maşina şi bicicleta furată şi nu cumpărată, se confundă cu bună (sau rea) ştiinţă construirea unei case personale cu repararea unei case de protocol, la care primul ministru are dreptul prin lege, şi lăsînd să se creadă că acesta ar comite cine ştie ce abuz, utilizînd, pe durata mandatului, o locuinţă de serviciu potrivită cu demnitatea unui reprezentant de vîrf al României (care ar trebui, probabil, să-şi primească omologii la cantina de întreprindere); atacuri şi insinuări la adresa faptului că preşedintele ţării este protejat de serviciile competente prin lege să-l protejeze, de parcă acesta ar fi un privilegiu nemeritat, şi nu o povară pe care un om devenit instituţie este obligat să o suporte în orice stat democrat. Nici nu-mi vine să mai adaug că unii dintre cei mai aprigi denunţători ai acestei stări cît se poate de firesti a lucrurilor sînt apăraţi ei înşişi de bodyguarzi falnici, cîştigă cît patru miniştri şi-un sfert şi nutresc despre propria persoană iluzii de măreţie invers proporţionale cu statura lor – evident, intelectuală şi morală. Dar nu pot să nu constat că, în spatele acestor aparente naivităţi, stă intenţia deliberată de a compromite prin zvonuri nişte persoane care irită tocmai fiindcă se poartă cuviincios, încearcă să-şi facă decent datoria şi se bucură de aceea de o mare credibilitate – indispensabilă tocmai pentru ca datoria lor să poată fi îndeplinită. Doi la mînă.

• De ce unele publicaţii colportează zvonuri false? • Un mini-roman fantastic a fost inventat pe seama „sursei Scroviştea" • Ştirea sărbătoririi mele este în întregime falsă • Prin inocente rumori se instalează o coerenţă a falsului • Ea e menită să suscite ostilitate faţă de puterea de după noiembrie 1996 • Există o intenţie deliberată de a compromite prin zvonuri persoane care încearcă să-şi facă decent datoria •

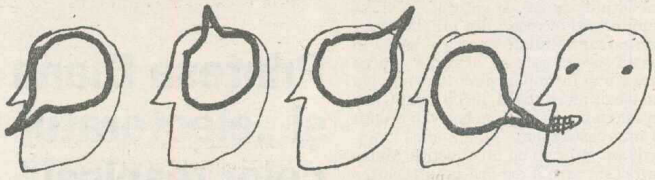

prilejul public de a mulţumi), „sursa Scroviştea" nu putea să nu ştie mai mult – şi, fiindcă nu ştia, a binevoit să inventeze. Una la mînă.

Dacă însă ne dăm cu un pas înapoi şi încercăm să examinăm ansamblul, vom constata că pe asemenea mici, aparent inocente rumori, se instalează o anume coerenţă a falsului, care depăşeşte mofturile de paparazzi ale unuia sau altuia, suscitînd o atmosferă de ostilitate difuză faţă de toţi cei care s-au încumetat să participe la exerciţiul puterii după alegerile din noiembrie trecut. Aparente mărunţişuri, tinzînd să sugereze abuzul sau aroganţa; evocarea unei atmosfere de zaiafet, mai absentă probabil decît oricînd din realitatea comportamentală a actualilor guvernanţi, dar care răspunde într-atît imaginarului popular despre exerciţiul nesimţit al puterii ca privilegiu încît, de vreme ce nu există, trebuie să fie neapărat inventată; atacuri mai directe, care coroborează aceste minuscule bîrfe, denunţînd, de pildă, faptul că telefonul directorului SRI este protejat, ca şi cînd ar trebui ca activităţile informative să utilizeze

Trei la mînă: cînd citesc – corolar al acestor pretinse dezvăluiri – stupefianta sintagmă „Stalinul de la Cotroceni" sau văd o fotografie subtitrată „preşedintele este duşmanul armatei", dimensiunea acestei deliberări mi se pare a depăşi frivolitatea unui fals sau a altuia luat ca atare, vizînd cu tot dinadinsul discordia şi haosul. La acest nivel, nici nu mă mai interesează dacă trufia sau cupiditatea, prostia sau ticăloşia sînt responsabile de zvonurile pseudo-justiţiare de care vorbesc, şi nici măcar dacă autorii acestei subterane campanii sînt cei care semnează textele sau alţii, care nu le semnează niciodată. De dragul senzaţionalului, săptămînile trecute, o publicaţie anunţa nici mai mult, nici mai puţin decît un iminent cutremur de proporţii, silind seismologi şi institute de cercetări să dea dezminţiri peste dezminţiri. Nu mă întreb doar *cui prodest* asemenea fabulaţie, pe care un minim scrupul ar fi evitat să o facă publică. Mă întreb şi în ce măsură obişnuinţa de a verifica adevărul unei ştiri – parte constitutivă a îndatoririi presei faţă de cetăţean – poate lipsi fără a pune sub semnul întrebării însăşi libertatea presei ca atare. Sau, cu alte cuvinte, poate presa să aparţină în acelaşi timp continentului libertăţii şi universului rumorii incontrolabile?

Zvonuri există oriunde, dar ele consună, în esenţa lor, cu ghetoul, cu exerciţiul ocult al puterii, cu arbitrariul şi abuzul acesteia. Nu tipărirea zvonului este semnul libertăţii presei, ci ştirea verificată, informaţia corectă, critica pertinentă. În studiul evocat la începutul acestui articol, profesorul Pippidi demonstra că o bună parte din textul lui Tacit despre Tiberiu îi construieşte acestuia un chip detestabil nu pe temeiul faptelor, din care puţine îi sînt cunoscute istoricului, ci prin referire la *rumores*, la zvonuri, invariabil incriminatoare şi asupra cărora nu există nici un control; concluzia autorului este că acest admirabil administrator şi organizator al imperiului care a fost Tiberiu nu semăna nici pe departe cu tiranul pervers pe care încearcă – cu atîta succes – să ni-l înfăţişeze Tacit. Rămîne însă de necontestat faptul că Tacit însuşi este, prin apartenenţa sa la universul rumorii, nu doar o victimă, ci şi un actor esenţial al deteriorării libertăţilor civice ca urmare a consolidării puterii imperiale.

Iată de ce nu cred că este cu adevărat liberă acea presă care permite sau cultivă zvonul, fie el frivol sau mai puţin inocuu: libertatea de informare a cetăţeanului nu este tot una cu arbitrariul unei antologii de bîrfe, cu privitul pe gaura cheii sau cu şoapta veninoasă şi incontrolabilă. Nu cred nici că zvonul este reţeta infailibilă a vandabilităţii, ci mai degrabă că, favorizînd o stare de spirit remanentă şi prelungind reacţia zadarnic şoptită a opiniei publice în plină eră a claritătii, zvonul generează şi întreţine un public căruia nu-i pasă decît de zvonuri. Este probabil pentru prima dată după decenii cînd cei care şi-au asumat responsabilităţi publice sînt ceea ce se vede şi se ştie că sînt; şi-au trăit pînă acum viaţa la rînd cu toţi cei asemenea lor, în redacţii sau pe şantiere, în universităţi sau în şcoli, se ştie ce au făcut – sau, oricum, se poate afla lesne, se vede limpede ce fac acum –, pe scurt, nu e nevoie de rumoare pentru a informa pe seama lor opinia publică; e nevoie doar pentru a o dezinforma.

PS pe scurt

Reuniune CEFTA

Primul ministru, Victor Ciorbea, a revenit sîmbătă de la Portoroz (Slovenia), unde s-a desfăşurat reuniunea anuală a primilor miniştri din ţările CEFTA (ţările Acordului Central-European de Comerţ Liber), din care fac parte Polonia, Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia şi România. La această reuniune România a participat prima dată ca membru cu drepturi depline. La sosire, d-l Ciorbea a spus, printre altele, că s-a decis continuarea şi finalizarea negocierilor privitoare la liberalizarea circulaţiei capitalului. De asemenea, premierul român a menţionat că a avut întîlniri şi discuţii fructuoase cu premierii Cehiei, Sloveniei, Ungariei şi Poloniei, dar şi cu cei ai Croaţiei, Ucrainei şi Bulgariei – ţări doritoare să adere la CEFTA.

Procesul Andrei Cornea – Corneliu Vadim Tudor

Asociaţia Ziariştilor Maghiari din România, cu prilejul simpozionului „Etică în presa minoritară", Arcuş 1997, a dezbătut acţionarea în justiţie a reputatului ziarist Andrei Cornea de către Corneliu Vadim Tudor, preşedintele Partidului România Mare. Analizînd cazul, participanţii la simpozion s-au convins că Andrei Cornea nu a încălcat codul etic al Federaţiei Internaţionale a Jurnaliştilor, ci şi-a valorificat dreptul la liberă exprimare, garantat de art. XIX al Cartei pentru drepturile omului.

Eventuala condamnare penală a ziaristului Andrei Cornea ar însemna încălcarea art. XIX al Cartei şi a dreptului de liberă exprimare, garantat de Constituţia României.

Considerăm că este datoria noastră morală a ne solidariza cu excelentul publicist şi analist politic Andrei Cornea, căruia am avut onoarea să-i acordăm premiul Pro Amicitia al Asociaţiei noastre, pe anul 1996.

Preşedintele AZMR, Ágoston Hugó

ACCENTE

MARIANA CELAC

Inundaţiile pe Olt şi pe Oder

Acum cîteva săptămîni am fost pentru o zi la Păltiniş. Studenţii de la ICS din Tîrgu Mureş ţin aici o şcoală de vară şi mi-au propus să vin în tabără pentru o discuţie pe un subiect rămas la alegerea mea. Am convenit repede să vorbim (uitîndu-ne la diapozitive) despre cultura tectonică şi cultura umanistă. Am făcut drumul ducînd şi aparat de proiecţie, şi ecran, într-o dimineaţă cu inundaţii, trenuri sechestrate şi furtună şi am ajuns în ultima zi a şcolii, la rînd după filozofi, politicieni, analişti, economişti, poeţi.

Audienţa a privit calm diapozitivele, a ascultat politicos, dar a dat, presupun, puţină crezare comentariilor mele. Argumentele în sprijinul reformulării criteriilor civilizaţiei urbane au avut aerul mai mult a oftaturi nostalgice lipsite de energie după vremi oricum apuse şi mai puţin – sau deloc – a semne ale unei reaşezări care ne priveşte în cel mai înalt grad. Faptul că modernizarea s-ar putea transcrie în imagini ce ocolesc ficţiunea fotogenică a megalopolisului e o perspectivă puţin captivantă: dezvoltarea durabilă şi urbanismul precaut ce se îndoieşte că ce e bun la Chicago trebuie să se întîmple şi în Dealul Spirii au puţine şanse să facă litere mari pe prima pagină.

La Bucureşti, la Cluj sau la Titu, oriunde în ţara asta, trecem zilnic prin experienţele astringente ale realităţilor noastre urbane. A face inventarul jegului, neglijenţei, urîţeniei, indiferenţei, incuriei nici nu mai are sens şi am tot mai des sentimentul că oroarea e atît de mare, încît închidem ochii şi nu ne mai gîndim la glodul, clisa, praful, zoaiele, bălăriile prin care înotăm în fiecare zi. Dacă e să punem în balanţă cine e mai vinovat de faptul că investitorii şi banii lor nu vin în valuri – legislaţia încurcată, funcţionărimea coruptă sau mizeria locurilor –, mizeria locurilor cîştigă detaşat. Orice poate fi descurcat, îmi spunea un om de afaceri englez. Fie legile cît de aiurite, fie procedurile cît de tîmpite, pînă la urmă tot le dai de rost, chiar şi funcţionarilor dornici de cadouri înmînate pe sub masă. Dar de neglijenţă, de eclipsa reflexelor elementare de urbanitate şi mai ales de indiferenţa generală nu ai cum scăpa. Şi atunci, îţi iei bagajul şi te duci la Praga, la Vilnius sau la Lubljana.

Civilizaţiile avansate sînt colecţii de locuri civilizate. Nu întîmplător, în lumile pe care le numim normale, vocabularul, criteriile şi instrumentele amenajării spaţiale îmbibă şi discursul politic, şi dezbaterea intelectuală, şi performanţa administraţiei, şi universul presei. Cînd vorbeşte de programul său politic, Gerry Adams are o hartă în mînă; montajul de televizor despre masacrele de la Alger, exploziile de la Ierusalim sau despre accidentul de la Pont d'Alma e însoţit neapărat de un plan; orice scenă din serialele despre NYP are în fundal o hartă, orice lege, proiect sau program de partid, de guvern, de asociaţie se discută cu proiectul fizic pe masă. Nu e număr de revistă serioasă fără analize de politici urbane. Construcţia vieţii civilizate a făcut din instrumentele analizei şi proiectării de arhitectură şi urbanism teme inevitabile ale discursului politic, dar şi ale celui intelectual, ale polemicilor sau dezbaterii de idei. Lumea normală, lumea civilizată s-a exprimat, de două sute de ani încoace, prin amenajarea spaţiului fizic devenită măsură a performanţei sale.

La Păltiniş am avut sentimentul, ameninţător pentru mine, că interlocutorii mei nu se grăbesc să suprime distanţele care separă astăzi, la noi, problemele urbanitudinii de preocupările politice, de lumea intelectuală şi de cotidianul comunitar. Declinul generalizat al cadrului fizic de viaţă nu pare a fi citit ca o tragedie. Responsabilitatea pentru viaţa aşezărilor e lăsată pe seama guvernării, a alocării de fonduri, a primarilor şi a consiliilor locale şi eventual a tehnicienilor, în treaba arădă a cărora nimeni nu se bagă. Şi, chiar dacă, din cînd în cînd, presa şi autorităţile se emoţionează în faţa unei calamităţi oarecare – cutremur, alunecări de teren, apă infestată pompată pe conducte publice, subsoluri inundate pline de ţînţari, copii abandonaţi sau cîini vagabonzi –, la dezastrul în cădere liberă al mediului urban în întregimea lui lumea se gîndeşte rar.

La întoarcerea de la Păltiniş, în lungul Oltului umflat de viitură, am văzut nenumăraţi locuitori din preajmă examinînd cu neliniştе apa care bătea în coasta şoselei gata să se surpe – lucru care s-a şi întîmplat pînă la urmă. Nu am văzut nici o roabă, nici o lopată, nici un sac cu nisip şi nici un bolovan proptit să întărească malul. Mi-am adus aminte de un interviu cu un sinistrat rămas fără casă, care îi explica unui reporter compătimitor cum toată nenorocirea s-a întîmplat din cauza unui pîrîu lat de 70 de centimetri (filmat în prim plan) care străbate pe vreo şase sute de metri vatra satului şi care s-a revărsat pentru că albia *„nu a fost curăţată de cîţiva ani din lipsă de fonduri"*. M-am gîndit cum solidaritatea obştei şi tehnologiile „alternative" (furca, roaba, lopata, fiecare care face ordine în dreptul său) ar fi rezolvat problema şi în pragul noului mileniu, aşa cum au făcut în ultimii cinci sute de ani. Şi că cea mai curată casă în care mi-a fost dat să stau în viaţa mea a fost şi cea mai săracă.

Mi-am adus aminte de reportajele de la inundaţiile din Germania, de toată suflarea de pe malul Oderului, fetiţe de 12 ani inclusiv, trăgînd la lopată şi cărînd saci de nisip, de voluntari de toate condiţiile, meseriile, vîrstele şi culorile, epuizaţi de efort, adormiţi care-unde, de operaţiile de salvare a oamenilor, dar şi a cerbilor, vulpilor, pisicilor, păsărilor de casă.

Sînt convinsă că ar trebui să prindem viaţa civilizată din urmă, că e foarte posibil ca ultimul tren să treacă prin gara noastră foarte curînd. Că nu se mai poate fără lasere, realităţi virtuale, televiziune digitală, sateliţi, computere, inteligenţă artificială, Internet, CDROM-uri, arhitectură *hightech*, program naţional de transplanturi de organe, intrare în NATO, în Europa, în UE, în CE, în CEE – adică în locurile unde este ordine, unde treaba merge, unde se fac descoperirile pentru care se iau premiile Nobel, unde sînt cei 7, unde este FMI, BIRD, CNN, EuroNews şi TNT, unde trenurile vin la timp, unde se trăieşte confortabil, presa e liberă, alegerile sînt pe bune, puterilе în stat sînt despărţite, justiţia şi poliţia îşi fac treaba.

Aş îndrăzni să adaug că recurenta noastră rămînere în afara frontierelor lumii normale îşi are motivul în criza extremă a spaţiului amenajat, a oraşelor în primul rînd. De ce lucrurile stau aşa e o poveste mai lungă. Dar consilii locale bine intenţionate, guverne şi primari, fie ei fără reproş şi prihană, nu pot face mare lucru dacă urbanitudinea nu va reuşi să se instaleze ca un subiect de interes vital – în opinia publică, pentru intelectualitatea critică, pentru presă, pentru sistemul de educaţie, pentru reţelele de informare. M-am gîndit cu disperare la discuţia de la Păltiniş şi la faptul că, printr-un efect pervers, combinaţia nefericită între tentaţia transplantului de imagini gata făcute, aspectele tehnologice tot mai complicate şi domesticitatea plictisitoare a problematicii urbanistice pare să fi devenit pretextul perfect pentru a amîna reflecţia asupra celor mai dure şi mai întinse dintre relele societăţii româneşti.

ACCENTE

IOANA IERONIM

Prinţesa Diana şi „electoratul celor respinşi"

Cînd societatea Angliei, în secolul trecut, a pus în chestiune existenţa coroanei britanice, printre argumentele pentru menţinerea regalităţii s-a invocat la vremea aceea ideea că naţiunea are nevoie de poveştile şi imaginile exemplare ale Casei Regale: oamenilor de variate categorii (s-a spus) le este util şi plăcut să observe cum se îmbracă şi cum se poartă majestăţile lor, să afle că şi la Curtea Angliei există probleme asemănătoare cu ale tuturora – de exemplu creşterea copiilor etc. Iar Casa Regală a devenit ceea ce toată lumea consideră un lucru de la sine înţeles – forma fără fond perfectă, simbolică, în peisajul democraţiei britanice. Însă de cîte ori este şi exact ceea ce considerăm noi definitiv şi de la sine înţeles?

Iată că dispariţia Prinţesei Diana a provocat o stare de doliu trăită la dimensiunea tribului nostru planetar. A murit o femeie tînără, frumoasă, cea mai fotografiată femeie din lume, mama a doi fii dintre care unul se pregăteşte să devină regele Angliei, o femeie care a suferit mult şi a avut francheţea suferinţei ei, iar cînd a fost fericită a avut francheţea fericirii ei. Ingrediente care adaugă cîte ceva la explicarea acestei reacţii atît de speciale, la sfîrşit de mileniu.

Un simbol mai degrabă decorativ se umple deodată, dramatic, de un sens fierbinte, la care au fost sensibili un număr enorm de oameni, de la şefi de stat la milioane şi milioane de anonimi din Anglia şi de pe toate meridianele. Ceea ce s-a întîmplat să fie un sacrificiu uman a devenit revelatorul unui lucru profund despre noi, pentru că a pus în lumină un *ecart* între lucruri şi înţelegerea noastră despre ele.

Cei care au cunoscut-o pe Prinţesa Diana, sau care au colaborat cu ea, evocă forţa ei empatică, o capacitate excepţională de a pune căldură subiectivă, angajare personală chiar şi în demersurile şi prilejurile cele mai publice şi oficiale. Într-o lume a eficienţei pragmatice generalizate şi a ritualurilor formale „la nivel înalt", Prinţesa Diana nu a vrut să renunţe la firescul prezenţei omeneşti depline, iar acolo unde i se cerea să fie un simbol decorativ, să evolueze în cadre bine definite, ea s-a obstinat să facă loc fiinţei întregi în care comunicarea nu este exerciţiu ritual, ci autentică înţelegere şi apropiere. Povestea Prinţesei Diana e povestea victoriei asupra multor feluri de bariere şi a pus repetate semne de întrebare acolo unde s-a crezut că se ştie cu destulă precizie distincţia dintre „noi" şi „ceilalţi".

În ultimii ani, demersurile caritabile ale Dianei au fost tot mai ample şi mai bine cunoscute, la nivel internaţional. Soarta a vrut ca dispariţia Prinţesei Diana să aibă loc aproape concomitent cu aceea a Maicii Tereza: venerabila călugăriţă a închis ochii imediat după ce a avut timp să se roage pentru odihna tinerei ei colaboratoare în efortul de protejare a mulţimilor de prigoniţi, deposedaţi şi bolnavi ai lumii. Dintre multele imagini reflectate prin satelit, care au unit atîta omenire în saga îndurerată a săptămînii trecute, a fost memorabil momentul despărţirii celor două femei, după recenta lor întîlnire în scopuri caritabile: privirea concentrată, caldă, încrezătoare a amîndurora, cu o nuanţă că primul pas spre acţiunile hotărîte împreună se va face în chiar clipa următoare (cu un straniu sens, acum, de imediatete şi suspendare în atemporal, cum regăsim în unele stele funerare romane). Doar în treacăt fie spus, Maica Tereza, catolică – aş zice, întîmplător catolică – nu a considerat în nici un fel că acţionează în contradicţie cu preceptele monastice atunci cînd, de peste o jumătate de secol, a iniţiat vaste şi neobosite acţiuni caritabile. Există, din păcate, destui clerici ortodocşi care cred că în atribuţiile lor nu intră şi caritatea.

Reacţia unică, de durere şi de simpatie, la dispariţia prematură a Dianei, „prinţesa poporului", „prinţesa inimilor", a crescut ca un fenomen natural, vast şi irepresibil, în cele cîteva zile ale săptămînii trecute. Nu s-ar fi întîmplat asta, dacă ea nu era într-adevăr, dincolo de splendoarea, de eleganţa, de tinereţea ei, şi o Prinţesă a Caritaţii. Asemenea Maicii Tereza, ea a făcut efortul să vorbească pentru cei cărora nu li se aude glasul, să sprijine şi să mobilizeze şi sprijinul altora pentru a compensa suferinţa multora, acolo unde nu foarte mulţi au sperat că se poate ameliora ceva.

La acest sfîrşit de mileniu ni se arată că principiile, regulile şi instituţiile unei societăţi democratice, oricît de impecabile ar fi (ceea ce oricum nu e cazul), nu vor fi şi suficiente pentru această lume dacă viaţa noastră, acţiunile noastre se petrec fără ca noi să le interiorizăm. De la o vreme, acest lucru a fost afirmat în repetate rînduri. Dar dacă milioane de oameni au deplîns cu emoţie sfîrşitul Prinţesei Diana este pentru că ea şi-a asumat, firesc şi pînă la capăt, rolul de a reprezenta şi de a ne aduce aminte de însuşirile simple ale umanităţii din noi, de valoarea empatiei şi generozităţii autentice, pentru care nu există înlocuitori şi în absenţa cărora viaţa noastră personală şi socială va fi lipsită de un sens deplin, de înţelepciune şi chiar de eficienţă. Milioanele de oameni care au urmărit acest „story" cu ochii deschişi au convingerea că englezii sînt îndreptăţiţi să-l doreasă drept viitor rege pe William, fiul Dianei, în speranţa că el are să fie continuatorul deschiderii generoase pe care ea a adus-o. Este un fel de a spune că se defineşte nevoia de un nou fel de *„leadership"* care să fie mai mult decît un simbol decorativ şi să se implice cu autentică voinţă, generozitate, ingeniozitate şi în rezolvarea celor mai grav decompensate zone ale vieţii sociale. Un *leadership* care să nu accepte existenţa unui „electorat al celor respinşi".

Premii literare

Premiile Festivalului Internaţional de Poezie, ediţia I

Hélène Dorion (Canada)
Liviu Ioan Stoiciu (România)

Premiile Salonului Internaţional de Carte

Premiul Omnia,
Gabriel Ţepelea, pentru întreaga operă de lingvist şi istoric literar; pentru excepţionala valoare morală a cărţilor de memorialistică;
Ilie Constantin, pentru actualitatea poeziei sale, pentru medierea culturală româno-franceză şi italiano-română;
Miron Kiropol, pentru amploarea imaginarului său poetic şi pentru valorificarea resurselor tradiţionale autentice ale literaturii;
Pierrette Michelloud, pentru întreaga sa operă poetică şi interesul pentru semnificaţia poeziei în alte culturi;
Mihai Ursachi, pentru întreaga sa operă poetică.

Premiile Speciale ale Salonului Internaţional de Carte

Premiul pentru poezie:

Cristian W. Schenk, pentru *Două anotimpuri*, Helicon, 1997;
Gellu Dorian, pentru *Poeme golăneşti*, Cartea Românească, 1997;
Serba Ignatovic, pentru *Ahile subjugat/Potlaceni Ahil*, Helicon, 1997.

Premiul pentru roman şi eseu:

Norman Manea, pentru *Octombrie, ora opt* şi *Despre clovni: dictatorul şi artistul*, Biblioteca Apostrof, 1997;
Adrian Alui Gheorghe, pentru *Titanic Svaiter*, Timpul, 1997.

Premiul pentru traduceri:

Jitka Lukesova, pentru traducerea în cehă a cărţii *Întoarcerea lui Ulise* de Modest Morariu.

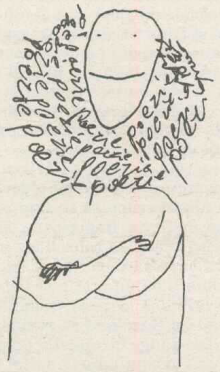

Diplome pentru merite deosebite

1. Editura **Dionysos** (Germania), pentru colecţia sa de poezie românească
2. Editura **Libra**, pentru volumul bilingv *Poezii*, de Lucian Blaga, în traducerea lui Jean Poncet
3. Biblioteca **Apostrof**, pentru seria de poezie, cu o personalitate grafică şi editorială distincte
4. Editura şi revista **SUD** (Franţa), pentru promovarea poeziei româneşti în spaţiul francofon, îndeosebi pentru antologia *Voix de Roumanie*, prefaţată şi alcătuită de Jean Poncet
5. Editura **MARINEASA**, pentru imaginea oferită asupra literaturii bănăţene în volumul *Zona*
6. Editura **Cartea Românească**, pentru volumul *Proscrisa* de Saviana Stănescu, editat în colecţia „Poeţii oraşului Bucureşti"
7. Editura **Cogito**, pentru seria bilingvă „Poesis" şi volumul *Vinătoare de vise*, vol. 1 (Cartea Festivalului)
8. Editura **Helicon**, pentru seriile de poezie, format liliput şi mini-liliput
9. Editura **Timpul**, pentru bogata activitate editorială, îndeosebi pentru editarea revistei *Poezia* şi culegerii *Caietele de la Durău*
10. **Biblioteca revistei Familia**, pentru cărţile de poezie publicate, îndeosebi pentru volumul *Femeia în roz*, de Traian Ştef
11. Editura **Muzeului Literaturii Române**, pentru colecţia bibliofilă *Manuscriptum*
12. Editura **Le Noroît/Le Dé Bleu** (Canada), pentru întreaga activitate editorială şi formula grafică de excepţie
13. Editura **Clusium**, pentru întreaga şi exemplara sa activitate editorială
14. Editura **Studio Ras** (Serbia), pentru promovarea literaturii române în Serbia
15. Editura **Vitruviu**, pentru seria de poezie, îndeosebi pentru volumul *Cartea lui Iov*, de Mircea Ciobanu
16. Editura **Anotimp**, pentru seria de poezie coordonată de Miron Blaga
17. Editura **Vinea**, pentru revigorarea interesului faţă de avangarda românească

Phare

Precizări privind fondurile PHARE alocate României

• În martie 1997, Comisia Europeană a adoptat noile orientări ale Programului PHARE prin care se stabileşte ca obiectiv principal sprijinirea aderării ţărilor candidate la Uniunea Europeană, asistenţa urmînd să se concentreze în două direcţii prioritare: reforma instituţională, pentru care vor fi alocate 30% din fonduri, şi finanţarea de investiţii legate de adoptarea *„acquis-ului comunitar"*, care vor absorbi 70% din totalul fondurilor.

• În perioada 1990–1996, Uniunea Europeană a alocat României prin programul PHARE 726 milioane ECU, reprezentînd 16,1% din totalul fondurilor PHARE.

• Repartizarea pe sectoare a fondurilor PHARE alocate pînă în prezent României (3% pentru sectorul administraţiei publice, 11% pentru restructurarea agriculturii, 1% pentru dezvoltarea societăţii civile, 17% pentru învăţămînt, cercetare, 1% pentru mediu, siguranţă nucleară, 1% pentru sectorul financiar, 20% pentru infrastructură, 20% pentru restructurare, privatizare, sprijinirea sectorului privat, 2% pentru dezvoltarea socială şi ocuparea forţei de muncă, 3% pentru sănătate, 10% pentru programe multidisciplinare, generale de asistenţă tehnică; 11% ajutor umanitar) reflectă priorităţile procesului de tranziţie şi de pregătire pentru aderare şi, în acelaşi timp, obiectivele Programului PHARE.

• Conform Programului PHARE multianual aprobat de Comisia Europeană, România va beneficia în perioada 1995–1999 de un buget de 550 milioane ECU; 184 milioane ECU au fost alocaţi deja în 1995 şi 1996 pentru diferite programe de asistenţă; în prezent se află în faza de finalizare programul pentru anul 1997.

DIN SUMARELE VIITOARE 22

- *Interviuri cu: **Ion Diaconescu**, preşedintele Camerei Deputaţilor, **Sorin Moisescu**, procuror general al României, **Eugen Uricariu**, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor, **Liviu Gaiţă**, director de programe la Fundaţia Internaţională de Management*
- *Dan Perjovschi: „Tel Aviv, Ierusalim şi Marea Moartă"*
- *Accesul la dosarele Securităţii (masă rotundă la GDS)*
- *Marius Dobrin: „Craiova – în căutarea memoriei"*
- *Lansare de carte: **Bujor Nedelcovici** – „Provocatorul" şi „Îmblînzitorul de lupi"*
- *Radu Călin Cristea: „Cui prodest?"*
- *Andrei Oişteanu: „A fi sau a nu fi fascist"*
- *Alexandru Olteanu: „Zvonul – arma ideală în războiul politic"*
- *Virgil Raţiu: „După momentul istoric de la Bistriţa"*
- *Durnescu Ioan: „Apel la competenţă"*

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

În seria de reeditări
CIORAN
a apărut
Mărturisiri şi anateme

Alte apariţii recente
în aceeaşi serie:
Ispita de a exista
Istorie şi utopie
Exerciţii de admiraţie

Săptămîna viitoare în librării
ARNOLD J. TOYNBEE
Studiu asupra istoriei

ANTET NOU!
„Următorul război mondial"
„Tratat de manipulare"

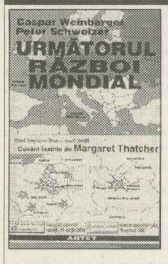

• O carte scrisă de un fost consilier al Casei Albe în probleme de apărare.
• Cartea beneficiază de o introducere a doamnei Margaret Thatcher.
Pe scurt: sfârşitul lumii în cinci scenarii pe care S.U.A. nu le poate controla.
• O carte apărută în S.U.A. la sfârşitul anului 1996.

• În ziua de azi, numai naivii mai cred că nu pot fi manipulaţi.
• Oameni respectabili, iubiţi, votaţi, îşi manipulează semenii fără remuşcări.
• Cunoscând *tehnicile de manipulare*, putem riposta... putem manipula şi noi!

Fără prejudecăţi!
Fără pudibonderie!

Editura ANTET
Adresa redacţiei: str. Miron Costin nr. 9A; Bucureşti; Tel: 6175332
O.P. 22 C.P. 285

POLIROM NOUTĂŢI

Adrian Neculau (coord.)
Câmpul universitar şi actorii săi

Mihai Coman (coord.)
Manual de jurnalism

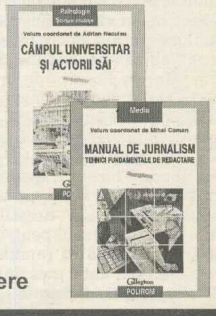

În pregătire:
Marc Bloch – Regii taumaturgi
Raymond Trousson – Istoria gîndirii libere

Comenzi la CP 266, 6600, Iaşi
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

ALEXA VISARION

„Spectacolul ascuns“

– Interviu realizat de IRINA COROIU –

Prin teatru, poţi să distrezi lumea sau te poţi căuta în ceilalţi

Cum vă apreciaţi rara performanţă din anii '70, cînd aţi izbutit turnee extraordinare cu un spectacol pe un text clasic românesc? În ce măsură acest lucru v-a înlesnit cariera teatrală internaţională, regizorală şi pedagogică?

Sînt un om care a avut şansa unui profesor ce mi-a dat voie să înţeleg într-un fel adînc, tulburător, drumul în teatru. Pe noi, cei care am învăţat cu Radu Penciulescu, ne-a marcat dragostea lui de teatru. Poţi să faci teatru comercial, să cîştigi bani, să ai glorie, să distrezi lumea sau poţi să încerci teatrul aruncîndu-te în dialogul tragic dintre tine şi propria ta viaţă, căutîndu-te în ceilalţi, mărturisindu-te prin ei. Am avut şi bucuria prieteniei, a unor colaboratori deosebiţi încă din anii studenţiei. Unii au devenit vedete ale teatrului românesc, alţii s-au stins... Am lucrat aproape 10 ani cu aceeaşi echipă de scenografi, în teatru şi film, ne-am format, am luptat pentru felul nostru de a face teatru. După primele 3–4 spectacole m-a interesat revenirea la un text al unui autor ce mă obseda încă din studenţie: Caragiale; nu marea comedie tragică, ci zona misterioasă, ambiguă a dramei. E vorba de *Năpasta*, una din puţinele tragedii ale dramaturgiei româneşti. Făcusem la clasă, încă în anul II, un fragment din această piesă, apoi încercasem la Piatra Neamţ o primă versiune spectaculară pentru examenul de licenţă. Nu a fost un miracol spectacolul, dar mi-a dat posibilitatea să continui, să caut, să chestionez...

Cariera extraordinară a *Năpastei* se datorează faptului că am trecut frontiera

Venind la Giuleşti încă din '71, adunasem în jurul meu o echipă de suflet şi împreună am deschis Studioul '74 cu un spectacol *Năpasta* viu, destinat marelui public. Aprecieri critice nuanţate şi profunde, reacţii violente privind tratarea unor personaje. Intensitate şi dinamism, un început adevărat. Şansa mi-a surîs cînd spectacolul a fost propus să reprezinte România la Festivalul Internaţional al Scenelor Mici de la Berna, Elveţia. Drum cu autobuzul, peripeţii. S-a jucat foarte bine, cu emoţia primei ieşiri în lume şi imediat celelalte trupe participante ne-au invitat în ţările lor: Germania, Portugalia, Austria, Italia. Cariera extraordinară a *Năpastei* porneşte de la faptul că pur şi simplu am trecut frontiera şi ne-au văzut colegii din Europa. Odată intraţi în circuitul internaţional, aducînd acasă presă bună şi bani (Marele Premiu de la Arezzo), spectacolul a putut să meargă în turnee timp de 10 ani. Vreo 25 de reprezentaţii în ţară şi peste 35 în străinătate... Un critic maghiar, profesor universitar la Florenţa, dramaturg de prestigiu, Miklós Hubay, a afirmat că spectacolul „fixează“ un stil naţional de valoare universală pentru că apropie tradiţia arhaică românească de cea a teatrului antic grec, într-un limbaj de nobilă modernitate... La Ulm, în Germania, am avut chiar surpriza unei interesante observaţii privind politica născută în urma vizionării spectacolului nostru: *„Niciodată plata pentru o vinovăţie nu trebuie să fie răzbunarea“*. Politica şi arta prin Caragiale într-o Germanie divizată. Diferite medii sociale şi culturale se regăseau în viziunea noastră. Am avut, după aceea, succes la Lisabona şi Stuttgart, la Florenţa şi Viena, la Budapesta şi Moscova. Montasem *Noaptea furtunoasă* la Teatrul de Artă din Moscova şi, odată, la o repetiţie, enervîndu-mă, le-am spus că sînt cu 50 de ani în urmă faţă de teatrul românesc. Sigur, exagerasem. Moment de criză... Iar Innokenti Smoktunovski, mulţumind actorilor români, plecîndu-se în faţa lor, spune că nu de 50 de ani e vorba, ci de 100... Suflet de Artist, Innokenti Mihailovici!...

Acum se tinde spre o dictatură managerială

Care consideraţi a fi viciile managerialului teatral românesc care v-au împiedicat să vă duceţi la bun sfîrşit proiectele ambiţioase în periplul postdecembrist de la conducerea Teatrului Mic, la Teatrul dramatic din Braşov şi Teatrul Româno-American?

Deocamdată nu sînt vicii, ci nereguli esenţiale. Cîteodată justificat, din cauza unei perioade de lîncezeală generală după '89 şi nu din cauza valorii teatrului, se încearcă impunerea unei teorii false şi lipsite de sens, şi anume că instituţiile culturale trebuie conduse de manageri, de oameni preţuiţi în administraţie şi finanţe. O mare prostie, pentru că oriunde în lume managerii sînt supuşi unui lider artistic, fie el Peter Brook, Antoine Vitez, Jon Jory sau Liviu Ciulei... Un lider artistic are un program şi proiecte, pentru realizarea acestora şi el îşi formează o echipă. Managerul este executantul proiectelor, şi nu gînditorul programului. La noi, acum, se tinde spre o dictatură managerială, creată uneori din neştiinţă, din dorinţa firească de a rezista la criză, din necazuri şi nereguli financiare. Pe de altă parte sînt şi interesele unor intruşi în familia artiştilor, oameni fără har şi talent, fără dragoste adîncă, fără noblеţe, care, în virtutea faptului că şi-au socotit bine interesele şi au trecut de la un partid la altul, schimbînd „comisiile ideologice“ în „comitete pentru cultură“, dau acum verdicte şi impun aşa-zise evenimente artistice... Proiectele de la Teatrul Mic au murit nu din cauza managerului, ci din cauza deciziei arbitrare a unui ministru adjunct care, după ce a propus spectacolul ***Elisabeta, din întîmplare o femeie***, de Dario Fo, pentru un turneu în Italia, s-a răzgîndit şi a ales un alt spectacol, de altminteri foarte bun, tulburîndu-ne rosturile... Eu eram răspunzător de ceea ce anunţasem în teatru şi, firesc, eram obligat să am o atitudine demnă: demisia. De altfel, proiectele s-au derulat cu dificultate în timpul directoratului meu, teatrul cunoscuse perioade de glorie sub Radu Penciulescu şi Dinu Săraru şi această glorie avea repercusiuni asupra stării de criză... A contribuit din plin şi criza publicului care mutase teatrul în stradă, în confruntările politice, eliberînd energiile necesare comunicării teatrale dincolo de tribuna scenei.

Proiectele Teatrului Mic nu au avut anvergura pe care mi-o dorisem, dar am ajutat trupa să reziste, să intre în normalitate. În perioada '90–'92 n-am reuşit decît să consolidez un repertoriu care să permită starurilor Leopoldina Bălănuţă, Mitică Popescu, Valeria Seciu să joace la valoarea lor, iar Cătălinei Buzoianu să revină prin *Regăsire* de Luigi Pirandello pe scena teatrului, continuîndu-se astfel seria marilor succese. Important e că m-am retras la timp, că mi-am dat seama că nu produc artă, ci justific doar o activitate zilnică. Proiectele se frîngeau... Deschiderea Teatrului Foarte Mic, prin noua formulă „Teatrul de proiecte – Emil Botta“ urmînd să nască colaborări periodice cu instituţii similare din Statele Unite, Canada şi Europa, s-a surpat în inerţia momentului... N-am găsit susţinerea necesară pentru Festivalul Internaţional al Teatrelor Mici din întreaga lume... Tot nimic... Vorbe... Nimic...

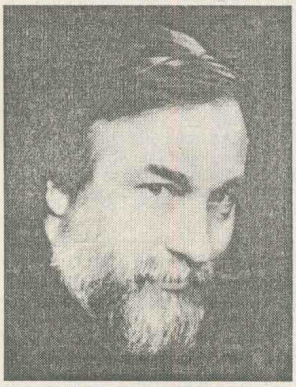

Născut la 11 septembrie 1947 la Băluşeni, Botoşani. Primul spectacol, *Cartofi prăjiţi cu orice* de Arnold Wesker, pe scena Studioului Casandra a Institutului de Artă Teatrală şi Cinematografică, absolvit în 1971. Montări cehoviene la Arad, Cluj şi mai tîrziu Timişoara, *Năpasta* şi *O noapte furtunoasă* de Caragiale, apoi *Woyzeck* de Büchner, la Teatrul Giuleşti din Bucureşti. Conceptul de „teatru de stare“ pe care-l teoretizează şi îl aplică în filiera Artaud-Brook-Grotowski-Ciulei-Pintilie îi conferă statutul unui creator cu o viziune personală rafinată. Filmele sale – *Înainte de tăcere, Înghiţitorul de săbii, Năpasta, Punct şi de la capăt, Vinovatul* – s-au individualizat printr-o originală teatralitate filmică.

Avatarurile Teatrului Româno-American

Nu regretaţi plecarea?

Am regretat că am părăsit Micul... dacă aş fi avut mai multă răbdare, sigur aş fi putut continua cu senatorii de drept ai scenei, cu vedetele generaţiei de mijloc, cu tinerii pe care-i angajasem. Mi-e dor de Teatrul Mic şi m-aş întoarce oricînd să lucrez ca regizor dacă Leopoldina Bălănuţă ar vrea să visăm împreună... Eram încă director la Mic cînd actorii din Braşov m-au invitat acolo, tentîndu-mă cu ideea că rangul Craiovei ca instituţie teatrală poate fi făptuit şi la Braşov. Din păcate, starea mea interioară era foarte proastă: eram scîrbit şi aveam senzaţia de divorţ moral faţă de o lume ce-mi întărea convingerea că nu se schimbase nimic. Aveam şi contracte în străinătate... Acolo puteam să lucrez, mă simţeam util. Am montat în acea perioadă Shakespeare şi Cehov în Statele Unite şi Büchner, Cehov şi Shakespeare în Suedia. La Braşov n-am izbutit decît să reorganizez un festival de teatru contemporan pe care l-am internaţionalizat aducînd trupe şi artişti extraordinari din Italia, Brazilia, Israel, SUA şi Suedia. Mă legasem sufleteşte de unii actori, dar, prieteni fiindu-mi, au cerut plecarea mea cînd lucram în Suedia. Iubirile neonorate aduc trădarea. Aveau dreptate?! Ar fi trebuit să mă mut la Braşov, să nasc o şcoală de teatru, o secţie a Teatrului Româno-American, un vis devenit, ca întotdeauna la noi, coşmar. Am iniţiat Teatrul Româno-American (TRA) cu suflet curat şi ajutor moral de la prieteni, personalităţi ale teatrului mondial care au devenit membri fondatori ai instituţiei. Totul părea normal, viu, adevărat, dar repede „Porţile Orientului“ au înlocuit Cortina Teatrului. La început invidia, apoi dezinteresul şi pe urmă ura... Am avut naivitatea să cred că dacă vom lucra şi vom naşte spectacole din nimic, vom putea să ne impunem. Iluzie. O vreme am reuşit să ne desfăşurăm munca fără sediu, fără scenă proprie, cu un buget minim, dar era clar că cineva, un grup, o persoană, un Nimeni nu dorea ca acest dialog cultural să fie susţinut. A început disputa tragi-comică cu un funcţionar al Primăriei Capitalei care nu înţelege nici acum că rolul domniei sale e să sprijine ceea ce există, nu să distrugă din vanitate, din ambiţia de a fi ctitor al instituţiilor *lui* culturale. Aşa s-a ajuns la ideea „comasării“ forţate a TRA în proaspătul neînfiinţat încă Centru de Proiecte Culturale Bucureşti. Ciudat e că, venind la conducerea ţării, prin opţiunea majorităţii, Convenţia Democrată, avînd autoritate locală şi statală, lucrurile pentru mine şi proiectul meu, în loc să se limpezească, s-au înrăutăţit. Teatrul a fost *vîndut*... s-a surpat.

Delicte împotriva unui artist

La ţigănci, proza lui Mircea Eliade dramatizată de Gelu Colceag, pentru care TRA primise acordul de reprezentare de la doamna Cristinel Eliade, a apărut pe afişul spectacolului produs doar de Teatrul Nottara, partenerul nostru, şi... ARCUB. Nicăieri nu era specificat producătorul real. S-a perseverat în ticăloşie şi, pentru că nu mi s-a permis un alt dialog, am scris atrăgînd atenţia asupra acestei situaţii de netolerat. Drept răspuns... mi s-a sechestrat ştampila, faxul, telefonul, nu mi s-a dat voie să plătesc chiria pentru cămăruţa de la Naţional, unde aveam „sediul“.

Începusem la Constanţa repetiţiile cu *Pescăruşul* lui Cehov, ce a avut premiera acum cîteva zile. M-am trezit că teatrul meu nu mai există... Aşa, dintrodată... Ras cu totul... Un adevărat delict împotriva unei instituţii şi a unui artist. M-am adresat preşedintelui Emil Constantinescu nu pentru a cere repunerea în drepturi şi nici măcar pentru a renaşte teatrul, ci din respect pentru domnia sa, apărător al valorii şi demnităţii. Nimic... Pînă acum... Nimic. În timp ce luptăm pentru democraţie, în timp ce ne vrem luminaţi, democraţia e confundată cu avantaje şi prea puţini ştiu că ea reprezintă mai multe responsabilităţi. M-am adresat preşedintelui ţării

pentru că el ştie şi doreşte acest lucru. Teatrul Româno-American era şansa noastră de a fi cunoscuţi pe drumul deschis de valorile regiei româneşti, Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Andrei Şerban, care au creat insula de spirit românesc în Statele Unite.

M-am trezit în plină demagogie

Cum explicaţi totuşi faptul că aţi lucrat atît de puţin în ultimii ani, fiind bintuit la un moment dat – după propria mărturisire publică – de gîndul de a renunţa la profesie?

Există un moment de cumpănă în viaţa fiecăruia, cînd ai impresia, cînd simţi acut că nu mai poţi exista. În acele momente, viaţa pare să te fi cufundat înăuntrul ei, pierzîndu-te. În lumea artei starea aceasta e şi mai dureroasă, mai chinuitoare. Orice înfrîngere într-o meserie publică e suportată foarte, foarte greu. Crezusem că în sfîrşit în România va domina spiritul, că ţara va fi condusă de înţelepţi, de vizionari, de conştiinţe vibrînd la idealuri... Visam la Republica lui Platon... M-am trezit în plină demagogie trîmbiţată de tribuni pe care îi cunoscusem ca slujitori docili ai dictaturii şi de alţii care acum se lansau cu cinism şi perfidie. La criza individuală, la sufletul ros de nelinişte s-a asociat dimensiunea abandonului. Nu mă înregistrasem politic şi dintrodată nimeni nu dorea să mai fiu... Adeziunea mea pentru democraţie era simplă şi responsabilă, dincolo de evenimente, era o stare de susţinere a mea, proprie. În '92 am devenit membru PNL, fără nici un alt comentariu.

Bucuria mea fusese tescuită de evenimentele postdecembriste... Cîţiva ani m-am tot gîndit, am încercat *să renunţ*. Au fost anii cînd n-am lucrat în România nimic important, pentru că nu voiam să mă adaptez la Noul-Vechiului. Speram cu naivitate – există un copil în fiecare din noi pînă la adînci bătrîneţe – că *cineva* o să mă întrebe, o să vrea să afle de ce tac... Tăcerea mea... Nimic. Între timp mi-am dat seama că nimeni nu-ţi dă importanţă dacă nu te iei tu în serios şi m-am obligat să reîncep, acum, aici... Aşadar, n-am renunţat. Mă întorc...

Sînteţi profesor la Academia de Teatru şi Film. În ce măsură pedagogia vă stimulează şi cum vedeţi evoluţia şcolii româneşti?

Cunosc bine, foarte bine mediul universitar din Franţa, Suedia, Islanda, Statele Unite. Noi avem o şcoală de teatru bună pentru că există personalităţi diverse care dau unitate şcolii prin diversitate. Avem o tradiţie ce a fost continuată şi, în acelaşi timp, reformată. Avem talente la actorie, la regie, la teatru, ca şi la film. Avem o şcoală de valoare pentru că avem profesori ce ştiu să fie deopotrivă mentori şi prieteni. *Avem o şcoală a noastră* pentru că trăim greu şi necazul naşte atitudine şi dă voie artistului să se mărturisească. Mă bucur cînd am studenţi ce trăiesc prin teatru şi izbutesc nuclee de creaţie cu cei de la scenografie, actorie, teatrologie... pentru teatru. Învăţ de la ei să nu mă opresc, să-mi placă din nou riscul. Îi învăţ, ca ei singuri să poată învăţa, ducînd mai departe pasiunea pentru teatru. Să arzi... în gînduri, să iubeşti lumea...

Poate şi din cauza asta încerc acum să scriu o carte despre montările ideale pe care nu le poţi împărţi cu ceilalţi... spectacolele singurătăţii. Cartea se va numi *Spectacolul ascuns* şi este o încercare de a explora universul shakespearean.

Ce vă apropie şi ce vă desparte de propriul dumneavoastră fiu, tînărul regizor Felix Alexa?

De copiii mei, de amîndoi, mă apropie vîrsta – sînt făcuţi la 20 de ani, născuţi la un an diferenţă –, şi faptul că sîntem diferiţi şi totuşi semănăm. Mă apropie de Felix dragostea pentru teatru şi încrederea că putem mai mult, fiecare în parte şi amîndoi în cadrul familiei noastre. Mă apropie de Felix diferenţele de mentalitate, faptul că nu-l cunosc încă – şi totuşi cît de bine îl cunosc –, faptul că-l iubesc şi-n acelaşi timp nu ştiu să mă port ca un tată iubitor. Mă apropie de Felix prietenii mei care au devenit şi ai lui (George Banu)... timiditatea, violenţa, sarcasmul, umorul, neliniştea... De Cristian mă apropie şi America.

Ce posibilităţi întrevedeţi ca filmul să revină în biografia dumneavoastră artistică?

Vreau să fac film din nou. Am cîteva subiecte împlinite în scenarii regizorale. Sînt în discuţii amicale cu Dan Piţa şi Mircea Veroiu, care încă mai au – teoretic cel puţin – studiouri de film. Nu sînt bani... totdeauna se preferă filme digerabile, stupide, lacrimogene... ele aduc bani. Nu-mi dau seama dacă voi mai face film. Îmi trebuie deocamdată puterea să revin la acea stare nebună de *linişte* care-mi dă aripi, care-mi permite să cred că tot ce vreau se poate întîmpla şi împlini.

Noii stăpîni ai Rusiei

(Urmare din pagina 16)

şi ale asociaţilor lor din guvern. Aceşti noi patroni nu sînt interesaţi în restabilirea profitabilităţii întreprinderilor prin restructurare, ridicarea productivităţii şi participarea la concurenţă. Noii proprietari au reconstituit monopolurile. Ei ameninţă şi chiar elimină fizic întreprinzători cinstiţi care ar putea deveni concurenţi. Îşi creează singuri „competitori" falşi. Prin ameninţări directe sau prin „parteneri" corupţi sau şantajabili, mafioţii ruşi previn obţinerea de împrumuturi bancare pentru întreprinzători bine intenţionaţi. Sau permit asemenea împrumuturi numai dacă ei, mafioţii, primesc un anumit procentaj. Unii conducători de bănci care s-au opus acestor pretenţii au fost asasinaţi. Mafia rusă sabotează drumurile şi mijloacele de transport ale potenţialilor concurenţi, fură piese din motor şi combustibil aviatic ca să prevină importul sau exportul de produse care le-ar afecta monopolurile. Recent, magnaţii mafioţi, conectaţi cu diferiţi oficiali corupţi, s-au sfîşiat în public pentru împărţirea unor bogăţii naturale rămase în posesia statului. Şi toate aceste fărădelegi cu profituri imense au loc într-o perioadă în care guvernul plăteşte numai uneori şi cu întîrziere pensiile mizerabile ale cetăţenilor în vîrstă, salariile învăţătorilor, soldaţilor şi ale altor angajaţi ai statului. Între timp, „plasa de siguranţă" a treimii sărace a populaţiei a dispărut.

Concluzii

Lipsa concurenţei reale, persecuţia şi eliminarea antreprenorilor adevăraţi de către mafioţi şi crearea de relaţii economice bazate pe şantaj, furt şi violenţă denaturează piaţa şi defavorizează creşterea economică.

S-ar putea ca populaţia rusă să descopere că noua clasă dominantă, creată în timpul „tranziţiei", este formată din gangsteri mafioţi în alianţă cu guvernul. Infiltraţi, şantajaţi, cumpăraţi sau ameninţaţi, conducătorii partidelor politice ar putea deveni faţete diferite ale aceluiaşi zar. Un asemenea sistem nu se aseamănă deloc cu capitalismul contemporan, şi nici chiar cu cel neechitabil din unele ţări latino-americane sau cu alte forme mai primitive ale societăţilor capitaliste. Noii conducători oculţi îşi vor spune capitalişti. De fapt, ar putea deveni din ce în ce mai clar **proprietarii** Rusiei. Conform tradiţiei naţionale, noii „stăpîni" ar putea fi la fel de haini, dacă nu mai ticăloşi decît au fost comuniştii.

Resentimentele imense ale populaţiei ruse faţă de magnaţii escroci şi oficialii corupţi ameninţă nu numai liberalizarea economică, dar şi sistemul democratic. În alegerile viitoare, un electorat scîrbit ar putea aduce la putere un regim autocratic de tip comunist, stalinist sau fascist. Atît sistemul economic actual în formare, cît şi alternativa totalitară ar avea consecinţe negative pentru Rusia şi pentru stabilitatea şi securitatea ţărilor din Europa Centrală şi Răsăriteană.

Evoluţia economică în Rusia are relevanţă pentru celelalte ţări în tranziţie de la comunism la capitalism. Reforma economică şi privatizarea s-au făcut mult mai echitabil în Polonia, Ungaria, Cehia şi Germania de Est.

Din nefericire, România nu a avut şi nu are o personalitate marcantă într-o poziţie de putere, care să explice şi să promoveze reforma cu forţă şi determinare. Cei care au condus reformele economice în România între 1990 şi 1997 nu au făcut mai nimic. Unul după altul, Adrian Severin, Mişu Negriţoiu şi Mircea Coşea au fost numai faţade palide ale nonreformei. Au fost pionii unui regim ostil schimbării economice. Prezenţa lor în funcţie şi activitatea desfăşurată în perioadele respective au fost în detrimentul reformei nu numai prin lipsa de realizări, ci şi prin menţinerea iluziei că cineva cu prestanţă în guvern explică şi promovează reforma cu devotament şi hotărîre.

Recent numit în funcţia de ministru al Reformei, Ulm Spineanu încă nu pare să-şi fi demonstrat satisfăcător capacitatea şi talentele. Reforma economică în România a început numai recent, anemic şi sub presiunea Fondului Monetar Internaţional. Nu din iniţiativă proprie. Guvernul actual nu s-a decis, fără echivoc, să dezmembreze birocraţia imensă a statului, care paralizează economia şi sabotează reforma, să privatizeze sau să închidă marile întreprinderi falimentare şi să înlăture directocraţia reacţionară, care nu va înţelege niciodată necesitatea reformei economice.

Washington, 1 septembrie 1997

CONCURS

Război împotriva speciei umane – Agresiunile URSS împotriva lumii, 1919–1989

Invazii umane făţişe, bine organizate, asta au reprezentat acţiunile militare, intervenţiile armate sau politice ale URSS, atît în interiorul său, unde a distrus etnii întregi, cît şi în ţări străine, unde a dorit (şi de multe ori a reuşit) să impună o ideologie, un conducător, o formă de organizare străine speciei umane, specifice comunismului.

O carte scrisă din interiorul sistemului, de doi militari de carieră: gen. Oleg Sarin şi col. Lev Dvoretsky.

Pe copertă: generalul Aleksandr Lebed în acţiune, privind Iacom spre secolul XXI.

Terorism, antiterorism, contraterorism.

Una dintre ultimele personalităţi victime ale terorismului, este premierul Yitzhak Rabin. Pe data de 04.11.1995, la ora 23.30, premierul israelian a încetat din viaţă.

O carte care vă poate salva viaţa. Scrisă de profesionişti ai luptei antiteroriste, utilizînd un bogat material documentar şi informaţii inaccesibile publicului larg, ***Terorism, antiterorism, contraterorism*** este o premieră în peisajul editorial românesc. O lucrare utilă atît cadrelor specializate, cît şi cetăţenilor obişnuiţi, victime potenţiale.

1. Cine este înfăţişat pe copertă?
   a) Generalul Oleg Sarin
   b) Generalul Aleksandr Lebed
   c) Colonelul Lev Dvoretsky
2. Cînd a fost ucis premierul Yitzhak Rabin?

.....

NUME .....
PRENUME .....
STRADA.....NR.....BL.....
SC.....AP.....SECTOR/JUDEŢ.....
LOCALITATEA .....

Alegînd varianta corectă a răspunsurilor din talonul alăturat şi trimiţîndu-l pe adresa redacţiei, puteţi cîştiga unul din cele **15 PREMII** oferite de Editura ANTET constînd în cele două cărţi prezentate.

Data limită:
5 OCTOMBRIE 1997
(data poştei)
Lista cîştigătorilor va fi publicată în Revista *„22"*

ADRESA REDACŢIEI REVISTEI *„22"*:
Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti, 70179

EDITURA ANTET ŞI REVISTA „22"

NICOLAE FILIPESCU

Noii stăpîni ai Rusiei

În Federaţia Rusă, tranziţia de la o economie dirijată de stat spre o economie capitalistă „originală" continuă într-un ritm galopant. Criminalitatea economică şi corupţia au ajuns la un nivel spectaculos. Tîlharii financiari şi oficialii corupţi care au profitat imens în această „tranziţie" au creat un sistem economic sălbatic, violent şi profund dăunător nivelului de trai al populaţiei. O consecinţă inevitabilă a acestui mod de tranziţie şi a naturii noului sistem este creşterea neîncrederii şi disprețului populaţiei sărăcite faţă de guvern, capitalism, economie de piaţă şi chiar democraţie.

Surprinzător de multe aspecte negative ale tranziţiei în Rusia se pot regăsi şi în România. Există totuşi o diferenţă majoră: privatizarea în Rusia, aşa cum s-a făcut ea, a mers mult mai rapid decît în România. Peste trei sferturi din întreprinderile ruse de stat au intrat în sectorul privat. Tranziţia aberantă şi caracterul sălbatic şi corupt al noului sistem economic rus pot avea însă consecinţe grave.

Arhitectul privatizării, un politician nepopular

Anatoli Ciubais este promotorul cel mai agresiv al procesului de reformă în Rusia. Şi, totodată, unul dintre cei mai nepopulari politicieni ruşi. De la prăbuşirea comunismului în Rusia în 1992, Ciubais a fost arhitectul şi motorul dezmembrării proprietăţii statului şi al reorganizării economice.

Pînă în 1990, Ciubais a fost cercetător economist în Sankt Petersburg. După lovitura de stat a comuniştilor conservatori în 1991, el a demisionat din partidul comunist, a devenit politician şi l-a susţinut pe Elţîn. Între 1992 şi 1993, a condus procesul de privatizare în Rusia. A utilizat ajutorul financiar primit din SUA pentru promovarea Centrului Rus de Privatizare şi pentru formularea şi votarea legilor necesare reformelor economice.

În decursul perioadei de privatizare rapidă, Ciubais a fost criticat violent, şi din multe direcţii. A fost acuzat că s-a grăbit cu privatizarea, că cetăţenii de rînd au fost păcăliţi în favoarea celor puternici şi bine plasaţi, că vechile monopoluri au supravieţuit sub formă privată şi că a permis prietenilor şi asociaţilor săi să acapareze proprietăţi şi favoruri fabuloase prin mijloace necinstite. În 1995, Ciubais a fost implicat în activităţi nelegale pe baza unor împrumuturi dubioase de la stat pentru licitaţii aranjate dinainte. Aceste tranzacţii financiare s-au soldat cu pierderi mari pentru stat. Preşedintele Elţîn s-a simţit obligat să-l destituie. În martie 1996, Elţîn l-a reîncadrat discret pe Ciubais ca şef al campaniei electorale prezidenţiale. În campania electorală, Ciubais a colectat în mod dubios şi a cheltuit o sumă între 100 şi 500 milioane dolari, deşi legea permitea un plafon maxim de 2,9 milioane dolari. Dezvăluirile de fraudă şi corupţie au fost înmormîntate cu colaborarea directă a televiziunii şi presei, controlate în mare parte de asociaţii lui Ciubais. Deşi mai multe acţiuni corupte ale lui Ciubais au foste dovedite în presă, nepopularul politician a fost numit de Elţîn după alegeri, în noiembrie 1996, ca şef al administraţiei prezidenţiale, o poziţie de mare autoritate în Rusia. Cînd s-au ivit conflicte cu parlamentul, Ciubais a ameninţat, cu aroganţă, că poate recomanda preşedintelui să dizolve Duma (Camera Inferioară) şi Consiliul Federal (Camera Superioară).

În ultima vreme, Ciubais s-a aliat cu cercurile bancare din Rusia cărora le-a creat un statut special, foarte convenabil, „după modelul german", prin care băncile au devenit extrem de puternice. Multe din băncile Rusiei sînt controlate de elemente criminale de tip mafiot. Cu sprijinul bancherilor, Ciubais nu a mai avut nevoie de ajutor din Vest ca să-şi consolideze şi menţină poziţia dominantă. Noii capitalişti şi magnaţi, bancheri şi politicieni mai mult sau mai puţin implicaţi în acţiuni de corupţie, se grupează variabil în alianţe de convenienţă şi se luptă în continuare pentru puterea politică şi financiară. Această luptă crîncenă are tonalităţi violente, cu ameninţări, şantaje, atentate la viaţă şi asasinate. Pe 21 iulie, s-a tras un glonţ în casa unde locuieşte Serghei Dubinin, guvernatorul băncii centrale ruse. Dubinin îl acuzase pe fostul ministru adjunct de Finanţe, Andrei Vavilov, că a camuflat 500 de milioane dolari din banii statului. Vavilov, aliat politic al primului-ministru, Victor Cernomîrdin, a fost destituit de Ciubais. Imediat şi-a găsit o poziţie de conducere la o bancă implicată în tranzacţii financiare dubioase. Fostul vicepremier Vladimir Potanin conduce acum banca Oneximbanc, care l-a angajat pe Vavilov şi care este sub investigaţii. Potanin, prin Oneximbanc, este în competiţie feroce cu grupuri rivale pentru achiziţionarea ultimei firme petroliere neprivatizate, Rosnet, şi a firmei de telecomunicaţii Sivazinvest. Ciubais, care l-a protejat pe Potanin în trecut, s-a distanţat de el recent. Grupuri diverse de politicieni şi oficiali sînt încleştaţi în această luptă de şacali pentru acapararea bogăţiilor ruse aflate încă în patrimoniul statului. Unii oficiali bancari au fost asasinaţi. Implicarea băncilor, a mafiei şi a oficialilor corupţi în jefuirea statului au avut consecinţe nefaste pentru populaţie.

Modestul suport politic al lui Ciubais din partea populaţiei s-a subţiat progresiv. În prezent, Ciubais, ca şi Jirinovski, este agreat în sondaje de mai puţin de 20% din populaţie. Este adevărat că Ciubais nu a acţionat singur şi că importanţa lui personală poate fi exagerată. Ca individ, participant al unei echipe, Ciubais şi-a lăsat o amprentă profundă asupra perioadei de tranziţie sub preşedinţia Elţîn, în Rusia. El a jucat două roluri complet diferite.

Primul rol a fost constructiv şi consistent faţă de interesele naţionale ale Rusiei. Ciubais a utilizat toate pîrghiile de influenţă şi putere ca să demareze şi să continue privatizarea şi restructurarea economică. Deşi **modul** în care s-a desfăşurat tranziţia şi sistemul economic rezultant sînt departe de a fi acceptabile, privatizarea economiei ruse este mult mai avansată decît în România. Peste trei sferturi din întreprinderile de stat, inclusiv marii monştri industriali falimentari, au fost privatizate sau lichidate.

Al doilea rol al lui Ciubais este profund negativ. Deşi se pretinde democrat, el nu şi-a exercitat influenţa şi puterea pentru consolidarea structurilor sau metodelor democrate. A utilizat toate mijloacele autoritare disponibile. Prin implicare personală în tranzacţii financiare masive, ilegale şi frauduloase, el a creat condiţii pentru alţi criminali şi corupţi să jefuiască bogăţiile Rusiei şi să creeze un sistem economic sălbatic. Privatizarea s-a făcut fără transparenţă şi cu participarea directă a fostei nomenclaturi comuniste şi a elementelor criminale. În aceste condiţii, concepţia de reformă a fost compromisă. Sprijinul electoratului sărăcit şi înşelat este aproape neexistent. Consecinţele politice în Rusia pot fi devastante pentru cei care sperau în evoluţia Rusiei spre democraţie şi civilitate.

Campania anticorupţie din Rusia

Recent, preşedintele Elţîn a lansat o nouă campanie anticorupţie. Este al 5-lea „efort" major de acest gen. Toţi membrii guvernului şi guvernatorii regionali au fost somaţi să-şi declare averea şi veniturile. Declaraţiile trebuiau să fie depuse înainte de 20 iulie 1997. Puţini s-au conformat. Iar cei care au declarat au ascuns, au mîntit şi au falsificat. Mai puţin de o treime din guvernatori au completat declaraţia. Şeful securităţii naţionale, Boris Berezovski, a declarat că averea lui în terenuri, imobile şi active este în jur de 39.000 dolari. În realitate, evaluată de revista financiară americană *Forbes*, averea lui Berezovski este în jur de 3 miliarde dolari. Vicepprim-ministrul Alexandr Kokh a declarat că a primit 100.000 dolari de la o companie elveţiană pentru o carte pe care nu a scris-o, nu a publicat-o şi de fapt nu există. Primul-ministru, Victor Cernomîrdin, în iulie, şi-a declarat o avere de 46.000 dolari şi un venit de 8.100 dolari pe an. Aceste cifre sînt considerate de mulţi ca profund nesincere.

Directivele echipelor anticorupţie ale lui Elţîn sînt lipsite de penalităţi severe. Cei corupţi îşi pot ascunde uşor avuţiile acaparate necurat prin plasarea lor pe numele rudelor sau în firme care nu sînt solicitate să declare nimic. Gheorghi Saratov, consilier prezidenţial şi membru al comisiei anticorupţie, a adăugat că noul efort bazat pe declaraţiile de avere şi venit nu va elimina corupţia, dar ar putea să-i descrească intensitatea.

Populaţia rusă a devenit cinică. Nu mai crede în campanii anticorupţie care nu îi identifică şi nu îi pedepsesc pe cei vinovaţi. Publicaţia săptămînală *Literaturnaia Gazeta* susţine că noi măsuri anticorupţie nici nu mai sînt necesare deoarece ceea a fost mai valoros s-a furat deja.

Campania anticorupţie, trîmbiţată frecvent în Rusia în ultimii ani, îşi găseşte echivalentul tragic şi distructiv în România, unde corupţia fără corupţi şi lipsa de pedeapsă a celor implicaţi sînt stări „normale" ale unei tranziţii dubioase.

Criminalitatea financiară

Gangsterii financiari, împletiţi ca interese cu oficiali corupţi, au o influenţă nefastă asupra economiei şi nivelului de trai al populaţiei ruse. În condiţiile în care ţara are o nevoie disperată de investiţii, mafia rusă a expediat în străinătate zeci şi poate sute de miliarde de dolari jumuliţi prin escrocherie şi furt. Profitorii tranziţiei, mulţi din ei foşti nomenclaturişti comunişti, utilizează toate modalităţile de jaf imaginabile. Mulţi din aceşti „biznismeni" fac comerţ cu materii prime şi produse furate de la stat, ajută directorii întreprinderilor de stat să transfere proprietatea statului în averi personale, colaborează cu gangsterii străini pentru contrabandă cu bunuri de consum şi pentru export ilegal de arme.

Corupţia oficialilor ruşi se manifestă sub mai multe forme: evaziune fiscală, luare de mită, trafic de influenţă, furt direct, vînzare pe nimic a proprietăţilor statului, obţinerea de „împrumuturi favorabile" şi utilizarea informaţiilor economice confidenţiale. Deşi poate unele aspecte de corupţie sînt inerente într-o tranziţie spre o economie de piaţă, nivelul corupţiei în Rusia este incredibil. O mare parte din economia privatizată este în mîinile criminalilor

(Continuare în pagina 15)

Redactor-şef: **GABRIELA ADAMEŞTEANU**
Redactor-şef adjunct: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**

Redactori: **IULIAN ANGHEL, RĂZVAN PAUL, AURELIAN CRĂCIUN**; Grafician: **DAN PERJOVSCHI**; Contabil şef: **ALINA CORBU**; Şef serviciu marketing-distribuţie: **MIRCEA VLAD IONESCU**; Asistent marketing-publicitate: **MIHAELA CUCU**; Secretariat: **ADRIANA BOBEICĂ**

Difuzare, abonamente: **Constantin Satalla, Alexandru Petrea**; Operator calculator: **Lidia Cristescu**; Corectură: **Rodica Toader, Mara Ştefan**; Casierie, abonamente: **Mihaela Antonescu**.

Rubrici: ***ILIE ŞERBĂNESCU*** *(comentariu economic)*, ***ŞERBAN ORESCU, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, DAN PAVEL, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA, MARIUS BĂZU*** *(comentariu politic)*, ***H.-R. PATAPIEVICI*** *eseu („Idei în libertate")*, ***DAN C. MIHĂILESCU*** *(cronică literară)*, ***MAGDA CÂRNECI*** *(comentariu cultural)*, ***IRINA COROIU*** *(cronică de teatru)*.

Consiliul consultativ „22": MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76, e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/
Responsabil de număr: RĂZVAN PAUL

Număr tipărit cu sprijinul FUND FOR CENTRAL AND EAST EUROPEAN BOOK PROJECTS şi al FUNDAŢIEI SOROS

ISSN-1220-5761